25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1999 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 146 (1892)

Ազգ
Azg
armenian daily

«Վրաստանի եւ Ադրբեջանի ռազմավարական հարաբերությունները՝ զարգացման գրավական»

ԹԲԻԼԻՍԻ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Վրաստանի եւ Ադրբեջանի ռազմավարական հարաբերությունները երկու երկրների ժողովրդավարական զարգացման գրավականն են եւ Կովկասում անվտանգության եւ փոխըմբռնման կարեւոր երաշխավորը, հայտարարել են երկու պետությունների արտգործնախարարներ Իրակլի Մենաղարիշվիլին եւ Թոֆիկ Զուլֆուգարովը: Նրանք, ինչպես այսօր հաղորդել է վրացական «Սաքինֆորմ» տեղեկատվական գործակալությունը, Թբիլիսիում ստորագրել են համատեղ հայտարարություն: Հայտարարության մեջ նշվում է, որ երկու երկրների ղեկավարությունն ապագայում էլ կպաշտպանի եվրոպական եւ եվրասիական կառույցներում Վրաստանի եւ Ադրբեջանի լիակատար ինտեգրացումը: Թոֆիկ Զուլֆուգարովը նշել է, որ Ադրբեջանը մեկ անգամ եւս հաստատում է հարավկովկասյան համագործակցության՝ աշնանը Վրաստանում կայանալիք համաժողովին մասնակցելու պատրաստակամությունը, որի նախաձեռնողն է Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Համաժողովին, Հարավային Կովկասի երեք պետությունների նախագահներից բացի, ակնկալվում է Եվրամիության անդամ երկրների արտգործնախարարների եւ միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությունը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական ուժերը չեն վստահում կառավարությանը

Բացառություն կատարելով լոկ Վազգեն Սարգսյանի համար

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Հայաստանում նոր իրավիճակ է, որ նման է 1990 թ.-ին, երբ կար քաղաքական գրեթե բոլոր ուժերին համախմբող եւ ընդհանուր վստահություն վայելող գործիչ: Այն ժամանակ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, այսօր Վազգեն Սարգսյանը: Հայաստանյան թե ընդդիմադիր, թե իշխանական քաղաքական ուժերն ինչպես խորհրդարանում, այնպես էլ նրանից դուրս հրապարակավ հայտնում են իրենց հարգանքների հավաստիքը վարչապետ Վազգեն Սարգսյանին, ինչի վկան խորհրդարանում ընթացիկ տարվա բյուջեի փոփոխությունների քննարկումն է, ուր անգամ ԱԺՄ արմատական գործիչները, ՀՅԴ-ն, «Իրավունք եւ միաբանությունը» իրենց ելույթներում ամրագրեցին, որ քննադատության ողջ տարափն ուղղված է կառավարության ապաշնորհ գործունեության դեմ, թեեւ նրանք հավատում են այդ կառավարության կազմից «միայն մեկ մարդու ազնվությանը». «Այո, վարչապետն ազնիվ է», ի մի բերեց ՀՅԴ առաջնորդ Վահան Հովհաննիսյանը: Իսկ Արշակ Սադոյանը հայտնեց, թե ինքն անկեղծորեն հուզվել է կարդալով Վազգեն Սարգսյանի ամենամյա անդրանիկ ելույթը: «Իրավունք եւ միաբանության» ղեկավար Արշակ Գեղամյանը Վազգեն Սարգսյանին բարեկամաբար զգուշացրեց. «Այս տնտեսական թիմով դուք դատապարտված եք ձախողման»:

Ընդհանուր վստահության նման մթնոլորտը հույժ դյուրաբեկ է եւ կարող է ցանկացած պահի վերածվել հիասթափության կամ դատապարտման, որովհետեւ քաղաքական ուժերի մեծամասնությունն այսօր իրեն պատկերացնում է կառավարության կազմում:

Տես • էջ 2

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Համանախագահները ողջունում են Հայաստան-Ադրբեջան քաղաքական երկխոսությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄՆԱՐՔ: ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը փոխարինել են Լեռնային Ղարաբաղի գծով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի կազմում ընդգրկված իրենց ներկայացուցիչներին:

Ինչպես հայտնի է դարձել հավաստի դիվանագիտական աղբյուրներից, Մինսկի խմբի համանախագահ Դոնալդ Կայզերին կփոխարինի Կերի Կավանոն: Եղած տեղեկությունների համաձայն, 1994-95 թվականներին Կավանոն եղել է Մինսկի խմբում ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ Ջ. Պրեսելի օգնականը:

Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանին, ապա այս տարվա հուլիսի 1-ից թոշակի անցած Յուրի Յուկալովի փոխարեն ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ է դարձել ռուս մեկ այլ դիվանագետ՝ Նիկոլայ Գրիբկովը, որը նախկինում զբաղեցրել է Եմենի հանրապետությունում ՌԴ դեսպանի պաշտոնը: Այդ մասին հարցազրույցի ժամանակ հաղորդել է ինքը՝ Նիկոլայ Գրիբկովը:

Անդրադառնալով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների, մասնավորապես Ռուսաստանի վերաբերմունքին Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների՝ Ժնեւում կայացած հուլիսյան եւ օգոստոսյան հանդիպումների նկատմամբ՝ Նիկոլայ Գրիբկովն ասել է, որ ե՛ւ Ռուսաստանը, ե՛ւ Մինսկի խմբի մյուս երկիր-համանախագահները ողջունում են Ռոբերտ Քոչարյանի եւ Հեյդար Ալիեւի քաղաքական երկխոսությունը: «Ժամանակն է, որ հակամարտության մասնակիցներն իրենք զբաղվեն ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանը նպատակաուղղված փոխընդունելի որոշումներ փնտրելով եւ գտնելով», ասել է Գրիբկովը: Դիվանագետը նշել է նաեւ, որ նախկինում ստեղծվել էր պարադոքսալ իրավիճակ, երբ այդ առաքելությունը ստիպված էին միջնորդները կատարել: Այժմ կողմերը, վերջապես, հասկացել են Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի գլխավոր հարցերի շուրջ ինքնուրույնաբար փոխընդունելի որոշումներ փնտրելու եւ գտնելու անհրաժեշտությունը: «Չէ՞ որ հենց նրանք են հետագայում իրագործելու այդ որոշումները եւ պատասխանատվություն են կրելու տարածաշրջանում խաղաղություն եւ բարեկեցություն պահպանելու համար: Իսկ միջնորդները ամեն կերպ կնպաստեն այդ գործընթացներին՝ ելնելով այն բանից, որ նման շփումները հիմք են նախապատրաստում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում բանակցությունների գործընթացի վերսկսման համար», հայտնել է Նիկոլայ Գրիբկովը:

Ռուս դիվանագետը խուսափել է պատասխանել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների ղարաբաղյան հակամարտության տարածաշրջան մեկնելու հնարավոր ստույգ ժամկետների վերաբերյալ հարցին: Այդ կետը կպարզաբանվի համանախագահների եւ ԵԱՀԿ գործող նախագահ Կնուտ Վոլեբեկի՝ մոտ ժամանակներս Օսլոյում նախատեսվող հանդիպման ընթացքում:

Ինչպես հայտնի է, Կնուտ Վոլեբեկը ծրագրում է Հարավային Կովկաս այցելել սեպտեմբերի 15-17-ին:

Հայաստանի արտաքին պարտքը ՀՆԱ 46 տոկոսն է

880 մլն դոլարը գերազանցող հայաստանյան արտաքին պարտքը մեր համախառն ներքին արդյունքի 46 տոկոսն է, վտանգահարույց ցուցանիշ: Իսկ 99 թ. պետբյուջեի եկամտային մասը կազմում է այդ պարտքի 45 տոկոսը: Հարց է ծագում, թե եկամուտների նման փոքրիկ ավելցուկներով ինչպե՞ս ենք հաղթահարելու պարտքերի գետը: «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության ղեկավար Արշակ Գեղամյանի այս մտահոգությանը ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը պատասխանեց զուսպ լավատեսությամբ. «Այո, մեր ՀՆԱ կառուցվածքի 46 տոկոսը կազմում է արտաքին պարտքը, սակայն ամենավտանգավորը ոչ թե այս տոկոսային հարաբերակցությունն է, այլ արտաքին պարտքի սպասարկման պայմանները եւ մարման ժամկետները»: Լեւոն Բարխուդարյանի պնդմամբ, Հայաստանի Հանրապետության վերցրած պարտքերի 2/3-ը արտոնյալ վարկեր են, որոնց տոկոսադրույքը մեծ մասամբ 0,75 տոկոսի սահմաններում է: Մեր բյուջետային եկամուտների սուղ լինելը ֆինանսների նախարարը համարեց իրոք մտահոգիչ, բայց միաժամանակ փաստեց, որ կառավարությունը փորձում է միջոցներ ձեռնարկել:

Վիճակագրության եւ վերլուծության եւ պետռեգիստրի նախարար Ստեփան Մնացականյանը փաստարկեց, որ մեր տնտեսության կախվածությունն արտաքին աշխարհից եւ դրսի շուկաներից հույժ մեծ է: Բացահայտելով Հայաստանի տնտեսության ախտորոշիչները՝ նա շեշտեց, որ մեր վճարային հաշվեկշռի բացվածության ցուցանիշը չափազանց մեծ է, եւ ներմուծման տեսակարար կշիռը քանիցս գերազանցում է արտահանումը: Հայաստանում չկան խնայողություններ, հարաբերականորեն ազատ դրամական միջոցներ, որոնք կուղղվեն դեպի ներդրումները, ուստի տեղական շուկայում բարձր են վարկերի տոկոսադրույքները, եւ դրանք գերազանցում են ձեռնարկությունների շահութաբերության մակարդակը: Իսկ պետությունը ստիպված է իրեն անհրաժեշտ գումարները պարտք վերցնել 60-77 տոկոսով, ինչի ապացույցը ՊԿՊ-ների շուկայում վերջերս եկամտաբերության կտրուկ աճն էր: Օգոստոսի առաջին կեսին գրանցվեց ՊԿՊ-ների 77,49 տոկոս եկամտաբերություն, որից հետո մեկ սակարկություն չկայացավ:

Ն. Դ.

ԲԱՔՈՒ

Երկու կողմերն էլ ընդգծել են փոխզիջման անհրաժեշտությունը

ԲԱՔՈՒ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄՆԱՐՔ: Օգոստոսի 23-ի երեկոյան Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը վերադարձել է Ժնեւից:

«Բանակցությունների ընթացքում մենք երկու կողմերի համար էլ մի շարք հարցեր ենք ճշտել եւ պարզաբանել: Բանակցությունները ցույց տվեցին, որ մենք եւ հայկական կողմը, հիմնահարցի խաղաղ կարգավորման սկզբունքների հիման վրա, կզարգացնենք երկխոսությունը: Այդ առթիվ մենք հայտարարել ենք, որ, որպես բանակցությունների արդյունք, կուժգնացնենք եւ կզարգացնենք հրադադարի պայմանակարգը: Այդ նպատակով մենք եկել ենք հետեւյալ պայմանավորվածության. կարգադրել մեր պաշտպանության նախարարներին հանդիպում անցկացնել եւ ստեղծել հատուկ մեխանիզմ՝ ճակատային գոտու ցանկացած բախումների վերացման համար՝ նպատակ ունենալով թույլ չտալ հրադադարի պայմանակարգի ոչ մի խախտում», Բաքվի օդակայանում լրագրողներին է հայտնել Հեյդար Ալիեւը:

«Անշուշտ, բանակցությունների ընթացքում յուրաքանչյուր կողմը հավատարիմ էր մնում իր դիրքորոշմանը: Դա օրինաչափ է: ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի վերջին առաջարկները մինչ այժմ մնում են օրակարգում: Երկու կողմերն էլ ընդգծել են փոխզիջման գնալու անհրաժեշտությունը: Դա բարդ հարց է: Սակայն ես կարծում եմ, որ մեր հանդիպումը կնպաստի խաղաղ գործընթացի զարգացմանը», նշել է նախագահ Ալիեւը:

Վ. Օսկանյանը ժամանեց Չինաստան

ՊԵԿԻՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը օգոստոսի 24-ին պաշտոնական այցով ժամանեց Չինաստան: Ինչպես սպասվում է, Հայաստանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարը կընդունվի Չինաստանի վարչապետ Ջու Ժունցզիի կողմից եւ բանակցություններ կվարի ՉԺՀ արտաքին գործերի նախարար Թան Ցզյասյուանի հետ: Պեկինից բացի, հայկական պատվիրակությունը կլինի նաեւ Շանհայում:

ԴԱՂՍՏԱՆ

Դաշնության զորքերը գրավել են Տանդո գյուղը

ՄԱԽԱՉԿԱԼԱ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄՆԱՐՔ: Համաձայն Դաղստանի հեռուստատեսության հայտարարության, Դաշնության զորքերն այսօր գրավել են Դաղստանի Բոտլիխի շրջանի Տանդո գյուղը: Գյուղը կարեւոր ռազմավարական նշանակություն ունի, քանզի այնտեղից է համատարած ռմբակոծության ենթարկվում այն հովիտը, որով անցնում է Դաղստանը եւ Չեչնիան իրար միացնող ճանապարհը: Դաշնության զորքերը փորձում էին նախօրեին գրավել Տանդոն, սակայն, գյուղ մտած գրոհայինների կատաղի պաշտպանության շնորհիվ, որոշում է ընդունվել հետաձգել գրոհը ռուս զինծառայողների կյանքը չվտանգելու համար:

Ըստ «Նոյյան տապան» գործակալության, դաղստանյան մոջահեդների միացյալ հրամանատարության ամիր (պետ) գեներալ Շամիլ Բասաեւը հայտարարել է Դաղստանում ռազմական գործողությունների երկրորդ փուլն սկսելու մասին «Իմամ Համզաթ-Բեկ» ծածկանվամբ: Ռուսական լրատվական գործակալությունների թղթակիցներին տված հարցազրույցում Բասաեւը հայտարարել է, որ «դա կլինի դաղստանյան ամբողջ կամպանիայի ամենադժվար եւ երկարատեւ փուլը»:

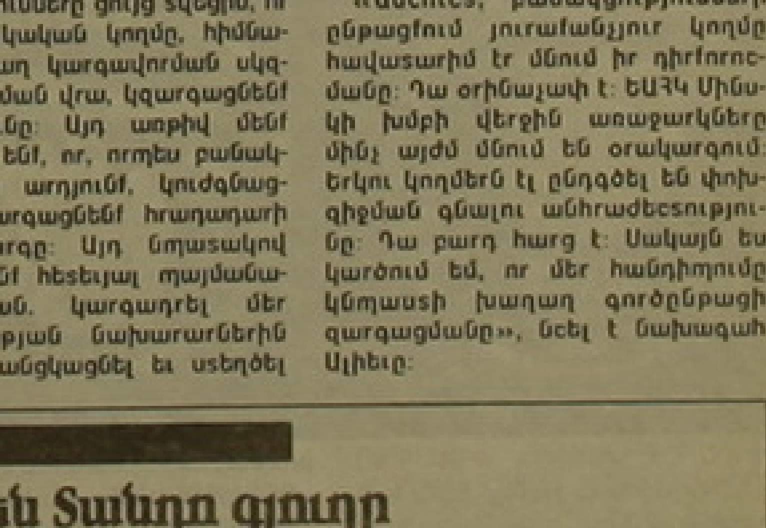

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական ուժերը չեն վստահում կառավարությանը

Սկիզբը էջ 1

Կադրային դաս վարչապետին

«Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը բյուջեի փոփոխությունների քննարկումների ավարտին ելույթ ունենալով խմբակցության, այսինքն ՀԺԿ-ի եւ «Հանրապետականի» անունից, ընդգծեց. «Փորձում ենք զատել վարչապետին կառավարությունից», եւ միաժամանակ զգուշացրեց, թե «Միասնությունը» տեր չի կանգնի այն նախարարներին, որոնք կշեղվեն իրենց ուղեգծից: Հայկական ժողովրդական իմաստությունն ահազանգում է. «Անտերին գայլն է կերել»: Խորհրդարանն անշուշտ հավանություն կտա ընթացիկ տարվա բյուջետային ծախսերի 16,4 մլրդ-ի կրճատմանը եւ եկամուտների վերաբաշխմանը, սակայն պատգամավորներն իրենց «այո»-ի համար համապատասխան գին են պահանջում՝ կառավարության ներկա կազմի մեծամասնության պաշտոնանկություն եւ նախարարական պորտֆելներ: ՀՅԴ խմբակցության անունից Վահան Հովհաննիսյանը փաստեց, որ կարեւորը կառավարության, վարչապետի խաղած դասերն են: Վահան Հովհաննիսյանն անկեղծ ձեւակերպեց բոլորի սպասումը. «Ըմբռնելով կամ ըմբռնումով մոտենալով այս օրինագծին՝ ի՞նչ կստանանք»: Կադրային դասի դաշնակցական ըմբռնումը հետեւյալն է. սոցիալիստական գաղափարախոսությունն անհնար է իրականացնել լիբերալ թիմով: Այս մոտեցումն ունի որոշ հիմքեր, քանզի «Միասնություն» դաշինքի ծրագրում սոցիալիստական կամ ձախ ուղղվածության դրույթները բավական ստվար էին:

Խորհրդարանում ոչ միայն բյուջեի դեֆիցիտ արծարծվեց, այլեւ վստահության դեֆիցիտ, ԱԺՄ խմբակցության կողմից Դավիթ Վարդանյանը շեշտեց, որ խորհրդարանում առողջ տրամադրություններ են, բայց միաժամանակ եւ մտավախություն հայտնեց, որ կառավարության այս կազմին վստահել իրենք չեն կարող, որովհետեւ չկա երաշխիք, թե որոշ ժամանակ անց վերստին չեն փոխվի խաղի կանոնները: Նա ռիսկի գոտի համարեց ոչ թե Հայաստան տնտեսությունն իր աշխարհագրական դիրքի եւ հարեւանների հետ ունեցած հակամարտությունների առումով, այլ կառավարությունների. «Ռիսկի գոտին մեր կառավարություններն են»: «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության անդամ Աղասի Արշակյանը նշեց, որ սույն կառավարությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի 6 կառավարությունների հավաքականն է եւ բավական զգացմունքային գրեթե լենինյան դրույթով հայտարարեց, թե Երեւանի մեկ ազնիվ քաղաքապետով կարելի է փորձել շտկել իրավիճակը, առանձին վերցրած մեկ օղակում դրական կառուցել:

Միայն հասցեով եք եկել՝ դիմեք ՆԳ, ԱԱ, դատախազություն

Հայկ Բաբուխանյանը կառավարությանն առաջարկեց ԱԺ գալուց առաջ դիմել ներքին գործեր, ազգային անվտանգություն եւ դատախազություն հարցնելու, թե ո՞ւր են տնտեսության գումարները: Երեկ վերջապես ԱԺ պատգամավորներին հասու դարձավ ճշմարիտ մի փաստ, որ էներգետիկ համակարգի 95 մլրդ դրամ պարտքերը կուտակվել են ոչ այնքան 92-95 թթ., այլ՝ 96-99 թթ.: Էներգետիկ համակարգի պարտքը մինչեւ 96 թ. ընդամենը 8 մլրդ դրամ էր, քանզի այն ժամանակ էլեկտրաէներգիայի սակագները չափազանց ցածր էին: Հայկ Բաբուխանյանն արդարացիորեն հետաքրքրվեց, թե այդ ո՞ր էներգետիկայի նախարարն է այսօր իրեն վաս զգում կամ վարչապետը: Սեփականաշնորհումների եւ գողության գնով տնտեսության գումարները յուրացվել են, բայց էներգետիկայի երկարամյա նախարարն այսօր վարչապետի խորհրդական է, մյուսը՝ ֆինանսների փոխնախարար, եւ ընդհանրապես ոչ ոք վիրավորված չէ իր ճակատագրից:

Կարեն Դեմիրճյանը նիստի եզրափակմանը, տուրք տալով պատգամավորական ձայն բազմացին, հայտնեց, որ բազմակուսակցական հանձնաժողով կստեղծվի պարզաբանելու նախորդ տարիների յուրացումները: «Պահանջվում է հանձնաժողով» կարգախոսը շուտով գործի կդրվի: Պատգամավոր Լեոնիդ Հակոբյանն իր կողմից մասնանշեց, որ մի քանիսին պետք է աշխատանքից հեռացնել, իսկ Մանուկ Գասպարյանն առավել անզիջում էր հավելագրումների համար դատի տալ եւ վկայակոչեց անգամ պատժամիջոցներ՝ 5-10 տարի. «Ի՞նչ է պատահել, թե չէ՞ ինչ պաշտոն տալիս են, վազելով վերցնում են: Վարչապետին իր շրջապատը շարքից կհանի», պնդեց նա: Անփորձ վարչապետին յուրաքանչյուրն իր «չափումներով» խորհուրդ տվեց, իսկ ազդված Դավիթ Զադոյանն այն հանդիմանանքներին, թե Վազգեն Սարգսյանին խորհուրդ տվող չկա, տեղից արձագանքեց. «Լավ չգիտեք»:

Ավետիս էներգետիկայի ոլորտից

Էներգետիկայի նախարարը պատգամավորներին հայտնեց իր ոլորտում կատարված դրական փոփոխությունների մասին: Արդեն երկու ամիս է, էներգետիկայի համակարգում պարտք չի գոյացել: Բնակչությունից վճարների գանձման մակարդակը հասել է 94 տոկոսի, ձեռնարկություններից՝ 115 տոկոսի, այսինքն՝ ձեռնարկություններից եւ հիմնարկներից նախարարությունը սկսել է գանձել անգամ հին պարտքերը: Աշխատանքի ներքին կազմակերպման շնորհիվ կարողացել են 7 մլրդ դրամ տնտեսել: ՀԱԷԿ-ը 220 մգվտ-ի փոխարեն 2,5 ամիս է, ինչ աշխատում է 320 մգվտ հզորությամբ, արդյունքում կորուստները նվազել են եւ հաջողվել է ատոմային էներգիայի սակագինն իջեցնել 13,8-ից 10,8 դրամի: Սեպտեմբերի կանգնեցումից հետո ՀԱԷԿ-ը կաշխատի մինչեւ 360 մգվտ հզորությամբ: 133 բարձրավոլտ տրանսֆորմատորներից 73-ն անջատվել է, մնացածներն աշխատում են արդյունավետ հզորությամբ եւ ներքին կորուստների կրճատմամբ: Համակարգում 260 աշխատակից ուներ բջջային հեռախոս, այսօր մնացել է 32-ը, հետեւաբար տնտեսվել է 250 մլն դրամի գումար: Դավիթ Զադոյանն իրավացի էր. «Էներգետիկայի համակարգին տրվող օգնությունը նշանակում է առողջացնել ոչ միայն էներգետիկան, այլեւ արդյունաբերությունը», քանզի էներգետիկներն արդյունաբերողներին պարտք են 20 մլն դոլար, եւ «Հայէլեկտրո», «Էլեկտրամաշ», ինչպես նաեւ մի շարք այլ խոշոր գործարաններ այս պարտքի պատճառով էլ ավելի վատթար վիճակում են հայտնվում: Էներգետիկները շուկա ունեն: Իրանը, Թուրքիան, Վրաստանն այսօր էլ էլեկտրաէներգիայի պակաս ունեն եւ համապատասխան ներդրումների դեպքում մեր համակարգը կարող է կազմակերպել լուրջ արտահանում:

Միրո՞ւմ եք Բրամս

Խորհրդարանն ընդհատեց իր հարաբերությունները կառավարության հետ 72 ժամով: Շաբաթ 10:00 ԱԺ-ն կսպասի կառավարության պատասխանին, իսկ մինչ այդ ԱԺ շենքում նորամուծություն է՝ Կարեն Դեմիրճյանի նախընտրած դասական երաժշտության մեղեդիները պարուրում են պատգամավորներին, իսկ ռեստորանային հագուկապով եւ զվարթ թիթեռնիկով մատուցողը յուրաքանչյուր ամբիոն բարձրացողի մատուցում է առաջմ մի գավաթ ջուր: Արհեստական ծաղիկները նարնջագույն թերթիկներով զարդարում են վերանորոգ խորհրդարանը, ուր յուրաքանչյուր պատգամավոր երազում է իրեն տեսնել վարչապետի թիմում՝ գործադիր լծակներով, եւ եթե անգամ խորհրդարանում, ապա սահմանադրական բարեփոխումների ենթարկված, այսինքն՝ առավել մեծ լիազորություններով:

Նոր հուշադրամներ

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ Կենտրոնական բանկը 1999 թ. օգոստոսի 23-ից շրջանառության մեջ է դրել նոր ոսկե եւ արծաթե հուշադրամներ, համապատասխանաբար 50.000 եւ 5.000 դրամ անվանական արժեքներով՝ նվիրված Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն ընդունելու 1700-ամյակին:

Հուշադրամների դիմերեսին Հայաստանի Հանրապետության զինանշանն է, իսկ դարձերեսին Վանա լճի ֆոնի վրա պատկերված է Աղթամար կղզում գտնվող Սուրբ Խաչ եկեղեցին: Շրջագծով վերեւում եւ ներքեւում համապատասխանաբար մակագրված են «ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» եւ «CHRISTIAN ARMENIA»: Դրանց միջեւ մանր տառատեսակով «ԱՂԹԱՄԱՐ» եւ «AKHTAMAR» մակագրություններն են, իսկ եկեղեցու պատկերից վերեւ աջ մասում երկու տողով նշված են «1700» եւ «301-2001» թվերը:

Հուշադրամը պատրաստված է 900 հարգի ոսկուց, 22 մմ տրամագծով, կշռում է 8,6 գրամ եւ համապատասխանաբար 999 հարգի արծաթից, 38 մմ տրամագծով, քաշը 31,1 գրամ, որակները՝ պրուֆ, հատված է 1700-ական հատ:

Օգոստոսի 23-ից շրջանառության մեջ է դրվել նաեւ 100.000 դրամ անվանական արժեքով ոսկե հուշադրամ՝ բիբլիական թեմայով: Այն պատկերում է Նոյի իջնելը Արարատից: 30 մմ տրամագիծ ունեցող հուշադրամը կշռում է 17,2 գրամ, ոսկու հարգը՝ 900, որակը՝ պրուֆ: Այս հուշադրամից հատվել է 1000 հատ:

Օգոստոսի 23-ից ՀՀ Կենտրոնական բանկը շրջանառության մեջ է դրել նաեւ առաջին Համահայկական խաղերին եւ սեպտեմբերին Երեւանում կայանալիք Հայաստան-Սփյուռք համաժողովին նվիրված երկու արծաթե հուշադրամներ 5.000-ական դրամ անվանական արժեքով:

Առաջինի վրա պատկերված է առաջին Համահայկական խաղերի խորհրդանիշը եւ մակագրություն «ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ» եւ «FIRST PAN-ARMENIAN GAMES», երկրորդի վրա՝ Հայաստան-Սփյուռք համաժողովի խորհրդանիշը եւ մակագրություն «ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍՓՅՈՒՌՔ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ»: Երկուսն էլ պատրաստված են 999 հարգի արծաթից, ունեն 38 մմ տրամագիծ, կշռում են 31,1 գրամ: Յուրաքանչյուրից հատվել է 500 հատ:

ԿՈՐՈՒՍՏ

Հրաժեշտ Հենրիկ Լիլոյանին

Կիրակի, օգոստոսի 22-ին, Երեւանի հասարակայնությունը հրաժեշտ տվեց Հայաստանի կառավարության նախկին անդամ, ճանաչված դիվանագետ, հասարակական գործիչ, պատմաբան, լրագրող, «Ազգ» օրաթերթի հեղինակ Հենրիկ Լիլոյանին:

Հանգուցյալի դագաղը դրված էր ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության ճեմասրահում: Հենրիկ Լիլոյանին արժանին մատուցելու համար այստեղ էին եկել Հայաստանի Ազգային ժողովի նախագահ Կարեն Դեմիրճյանը, ԱԺ պատգամավորներ, ԱԳՆ աշխատակիցներ, մտավորականության եւ հասարակայնության ներկայացուցիչներ, լրագրողներ: Նրանք, ովքեր աշխատել են Հենրիկ Լիլոյանի հետ Մամուլում, երբ նա պաշտոնավարել է ՀԿԿ կենտկոմում, Ֆրանսիայում, գլխավորել Հայաստանի «Ինտուրիստը» եւ Ազգային գրադարանը, աշխատել ՀՀ արտաքին քաղաքական գերատեսչությունում: Հենրիկ Լիլոյանին հրաժեշտ տվեցին Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Իգոր Գորդյուշեւը, ՌԴ դեսպանության աշխատակիցներ, ՀՀ-ում ՌԴ զինված ուժերի մարտական կառավարման խմբի պետ գեներալ-մայոր Ալեքսեյ Տերտյակովը:

Նախօրեին Ամենայն հայոց կաթողիկոսության տեղապահ Բարձրաշնորհ Տ. Ներսես արք. Պոզապալյանի հանձնարարությամբ հոգեհանգիստ մատուցեց Տ. Գրիգորիս արք. Բունիաթյանը:

ԱԳՆ-ում սգո արարողության ավարտին նախարարության խոսնակ Արա Պապյանն ընթերցեց Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների հանդիպմանը ժնեւ մեկնած ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանի ցավակցական ուղերձը:

Մեզանից հեռացավ փորձառու դիվանագետ, հմուտ լրագրող, վաստակաշատ հասարակական գործիչ, պատմական գիտությունների թեկնածու Հենրիկ Ցոլակի Լիլոյանը, ասված է ուղերձում: Նրա կյանքի վերջին տարիներն անխզելիորեն կապված էին Հայաստանի Հանրապետության նորաստեղծ արտաքին գործերի նախարարության հետ: Հենրիկ Լիլոյանն այն նվիրյալ ու գիտակ մարդկանցից էր, ովքեր դիվանագետների երիտասարդ սերնդին էին փոխանցում իրենց փորձն ու գիտելիքները: Նա նախաձեռնեց եւ տպագրեց նորանկախ Հայաստանի առաջին «Դիվանագիտական բառերը»:

Հենրիկ Լիլոյանն իր գրչակից ընկերների հետ խորապես նպաստեց հայ դիվանագիտության եւ հասարակական մտքի ճշմարտացի վերագնահատմանը: Բազմահմուտ դիվանագետի, ազնիվ քաղաքացու, բարի ու սրտակից ընկերոջ հիշատակը դեռ երկար կմնա նրան ճանաչողների սրտում, ասված է նախարարի ուղերձում:

Հենրիկ Լիլոյանի մահվան կապակցությամբ ցավակցական հեռագրեր են հղել ՀՀ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանը, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը, ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Ալեքսան Հարությունյանը, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ լրատվական գործակալության գլխավոր տնօրեն Վիտալի Իգնատենկոն:

Հենրիկ Լիլոյանի հուղարկավորությունը տեղի ունեցավ Երեւանի Քաղաքային գերեզմանոցում, ուր կայացավ սգո միտինգ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԷՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ՉՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքածը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

«Այս երկրում լավագույն որակի դասագրքեր են ստեղծվում»

Սեպտեմբերի 1-ին հաշված օրեր են մնացել. ուսումնական տարին դիմավորելու են պատրաստվում ուսուցիչները, ծնողները եւ աշակերտները, որոնք առնվազն դասագրքերի հարցում դժգոհելու համեմատաբար քիչ առիթ ունեն: Դպրոցը մինչեւ 96-97 թվականները շարունակական ցնցումների մեջ պահող «դասագիրք» հիմնախնդիրն այսօր ՀԲ նույնանուն («Դասագիրք») ծրագրի շրջանակում հիմնականում լուծված է (առավելն առայժմ, ցավոք, չի վերաբերում ավագ դպրոցին), եւ դպրոցի հիմնական խնդիրը կայուն բերֆինանսավորումն է՝ տարիներ շարունակ չվերանորոգվելու պատճառով դպրոցական շենքությունների «փլուզման», ուսուցիչների խղճուկ, երբեք ժամանակին չվճարվող աշխատավարձերի «էֆեկտով» եւ ուսուցման որակի համապատասխան վայրընթացով: Որքանո՞վ, այնուամենայնիվ, դպրոցն ապահովված կլինի դասագրքերով այս ուսումնական տարում: «Ազգի» հարցին պատասխանում է Կրթական բարեփոխումների կենտրոնի տնօրեն Վիկտոր Սարգսյանը:

– Դասագրքերի ծավալը պայմանականորեն կարելի է երկու խմբի բաժանել. առաջինը «Այբբենարանն» է, որի հետ կապված որեւէ խնդիր համակարգը չունի: Դասագիրքը պատվիրված է ըստ պահանջարկի, եւ Հայաստանի բոլոր դպրոցները կստանան անվճար «Այբբենարաններ»՝ պետության նվերն առաջին դասարանցիներին, ինչն աննախադեպ երեւույթ է մեր իրականության մեջ (մինչեւ հիմա «Այբբենարանը» եթե անվճար բաժանվել է դպրոցականներին, ապա՝ բարեգործական կազմակերպությունների աջակցությամբ, իսկ նախորդ տարի ամբողջությամբ վաճառվեց): Եկող տարվանից, Կրթության օրենքի համաձայն, առաջին դասարանի մյուս դասագրքերը նույնպես պետության նվերը կլինեն երեխաներին:

Երկրորդ խումբը վարձակալական համակարգի դասագրքերն են (ՀԲ ծրագրի «արտադրանքը» Լ. Պ.): Այստեղ արդեն 56 անուն դասագիրք ունենք, որոնցից 32-ը դպրոց են մտնում առաջին անգամ: Կրտսեր դպրոցում դասագրքի խնդիր չունենք. բոլոր դասագրքերը տպագրված են ըստ աշակերտների թվի, եւ բացառվում է, որ որեւէ երեխա մնա առանց դասագրքի: Միջին դպրոցի դասագրքերի խնդիրը նույնպես հիմնականում լուծված է. ՀԲ ծրագրով այս տարի դպրոց կառաքվեն բոլոր լեզուների դասագրքերը 5-8-րդ դաս. հայոց լեզու, անգլերեն եւ գերմաներեն, ռուսաց լեզու 7-8-րդ դաս. համար («Փյունիկ-Մաքմիլան» հրատարակչություն), ռուսաց լեզու 5-6-րդ դաս. համար («Արեգ»), 5-8-րդ դաս. ֆրանսերեն («Կլե ինտերնացիոնալ»), 5-6-րդ դասարանների կենսաբանություն («Առերեսում-Անի»), ընդհանուր աշխարհագրություն (5-6-րդ դաս., «Արեւիկ»), Հայաստանի աշխարհագրություն (7-8-րդ դաս., «Լույս»), 7-8-րդ դաս. ֆիզիկա եւ խնդրագիրք («Լույս»), 6-8-րդ դաս. հանրահաշիվ («Հայէդիտ»):

Հիմնական բացն այսուհետ պատմության դասագրքերն են: Պատմության բլոկը բավական անմխիթար վիճակում է. դասագրքերի մեծ մասը տարիներ շարունակ չեն տպագրվել, հայոց պատմության դասագրքերը վաճառվում են 1000-1300 դրամով, մինչդեռ վարձակալական համակարգով դասագրքերը բաշխվում են մինչեւ 350 դրամ վարձավճարով: Առաջին դասարանցու ծնողն ընդամենը 400 դրամ պետք է վճարի դասագրքերի համար, երկրորդ դասարանցունը՝ 700 եւ այլն: 7-րդ դասարանցու դասագրքերի «հավաքածուն» արժե 24-25 հազար դրամ, վարձակալությամբ ընդամենը 4-4,5 հազար դրամ, այսինքն այսուհետ մասամբ նաեւ սոցիալական խնդիրն է լուծվում:

Դասագրքային խնդիրը սրված է, ավագ դպրոցում. այստեղ ունենք ընդամենը 2 դասագիրք 9-10-րդ դաս. հայոց լեզու. մյուսները ձեռք պիտի բերվեն ազատ վաճառքով: Նախապատրաստվում է եւ օգոստոսի վերջին կհայտարարվի ՀԲ մրցույթի հերթական փուլը (հայտերի ծրարները կբացվեն փետրվարին), որը գրեթե կլուծի ավագ դպրոցի դասագրքերի խնդիրը: Մնացածը կլրացվի ծրագրի վերջին փուլում, որից հետո դասագրքերը կհրատարակվեն վերարտադրության ճանապարհով՝ չորս տարվա ընթացքում կուտակված վարձավճարների հաշվին: Հայաստանը միակ երկիրն է, որտեղ այս ծավալով իրականացվում է «Յուրաքանչյուր աշակերտի՝ դասագիրք» ծրագիրը. Ռուսաստանի նման երկրի որոշ մարզերում 6-7 աշակերտի մի դասագիրք է ընկնում: Հոկտեմբերին մեզ մոտ տեղի կունենա միջազգային գիտաժողով՝ նախկին սոցերկրների եւ ԱՊՀ նախարարների մասնակցությամբ, որոնց շատ հետաքրքրում է, թե մեզ մոտ այդ ամենն ինչ սկզբունքներով եւ ինչպես է արվում:

– Սակայն վարձակալական համակարգի դասագրքերը նաեւ ազատ վաճառքի են հանված. մարդիկ շփոթի մեջ են, գնե՞լ, թե՞ չգնել: Եվ հետո, այդ վաճառքը հարցականի տակ չի՞ դնում ՀԲ ծրագրով հրատարակված դասագրքերի վերարտադրությունը:

– Հրատարակիչներն իրավունք ունեն վաճառելու ամբողջ տպաքանակի ընդամենը 5 տոկոսը: Բացի այդ, դրանք իրենց կազմի ձեւավորմամբ պետք է տարբերվեն վարձակալական համակարգի դասագրքերից: Երկրորդ՝ հրատարակչություններն իրենց դասագրքերը կարող են վաճառքի հանել միայն հոկտեմբերի սկզբին, երբ վարձակալության գործընթացն ավարտված կլինի: Դպրոցները համապատասխան հրահանգչական նամակներ են ստացել, վարձակալությամբ տրվելիք դասագրքերի ցանկը, եւ նրանց խնդիրն է տեղյակ պահել երեխաներին ու ծնողներին, որ այդ դասագրքերը չպետք է գնվեն: Ըստ որում, հաճախ թյուրիմացաբար ձեռք են բերում գործածությունից դուրս բերված, Նախարարության կողմից չերաշխավորված դասագրքեր՝ չնայած ռադիոյով եւ հեռուստատեսությամբ տարվող բացատրական աշխատանքին:

– Ժամկետների հետ կապված ավանդական խնդիրներ այս տարի չե՞ն լինի. երեխաները սեպտեմբերի գոնե առաջին շաբաթվա ընթացքում ապահովված կլինե՞ն դասագրքերով:

– Այս պահին դասագրքերի մոտ 40 տոկոսն արդեն մարզերում է, մինչեւ սեպտեմբերի մեկը կառաքվի եւս 40 տոկոսը: Մեկ-երկու դասագրքերի պարագայում ունենք մտահոգություն, թե ուշացումներ կլինեն (5-8-րդ դաս. անգլերեն, գերմաներեն, 8-րդ դաս. աշխարհագրություն): Սեպտեմբերի 10-ի դրությամբ, մեր հաշվարկներով, դասագրքերը պետք է հասնեն մարզեր:

– Վաչագան Սարգսյան-Անժել Քյուրքչյան, Լիլիթ Տեր-Գրիգորյան «այբբենարանային հակամարտության»: Ձեր մեկնաբանությունը, եթե կարելի է:

– Այդ «հակամարտությունը» երկամյա պատմություն ունի: Երեք տարի առաջ, իբրեւ ծրագրամեթոդական վարչության աշխատակից, ինքս եմ նպաստել, որպեսզի Քյուրքչյանի, Տեր-Գրիգորյանի «Այբբենարանն» իբրեւ հիմնական դասագիրք մտնի համակարգ, սակայն դա չի նշանակում, թե հարցը փակված է եւ այլընտրանքը բացառվում է: Ի՞նչ է պատահել: Սարգսյանի «Այբբենարանը» երաշխավորվել էր իբրեւ փորձնական դասագիրք, նախորդ տարի հրատարակչության հաշվին 5000 տպաքանակով հրատարակվեց եւ անվճար հասկացվեց անապահով, սահմանամերձ շրջանների, Երեւանի մի շարք դպրոցների աշակերտներին, փորձարկվեց, դրական գնահատականների արժանացավ:

Այս տարի հիմնական «Այբբենարանից» որոշակի մնացորդ կար՝ 31 հազար, ինչն ինքնին տխուր երեւույթ է: Ընդհանուր պահանջարկը 70 հազար է. պակասող խմբաքանակը (39 հազար) կարելի էր «բաժանել» երկուսի միջեւ, բայց այդ դեպքում կունենայինք երեք տեսակի դասագրքեր, ինչն ավելի կխճճեր իրավիճակը, ուստի ընտրեցինք Սարգսյանի տարբերակը: Ցանկալի է, որ զուգահեռ դասարաններում աշխատեն տարբեր դասագրքերով, կոլեկտիվներում համեմատություններ, եզրակացություններ արվեն, որպեսզի «Այբբենարանի» եկող տարի հայտարարվելիք մրցույթում ճիշտ ընտրություն կատարվի: Ավելին ասեմ՝ երկու-երեք տարի հետո բոլոր առարկաների պարագայում գնալու ենք այլընտրանքի, մրցակցության ճանապարհով: Պիտի ուրախությամբ ասեմ, որ անհրաժեշտ վերահսկողության դեպքում մեր հրատարակչությունները որակյալ, միջազգային չափանիշներին համապատասխանող դասագրքեր են ստեղծում. այս տարի մեր ոչ մի հրատարակչություն տպագրության որակին վերաբերող որեւէ դիտողություն անգամ չստացավ: Մեր երկրում, մեր տպարանների կողմից ստեղծված դասագրքերը տարեցտարի կատարելագործվում են եւ մասնագիտական, եւ տեխնիկական-կազմակերպչական առումով, եւ որպես վերջնական արտադրանք:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

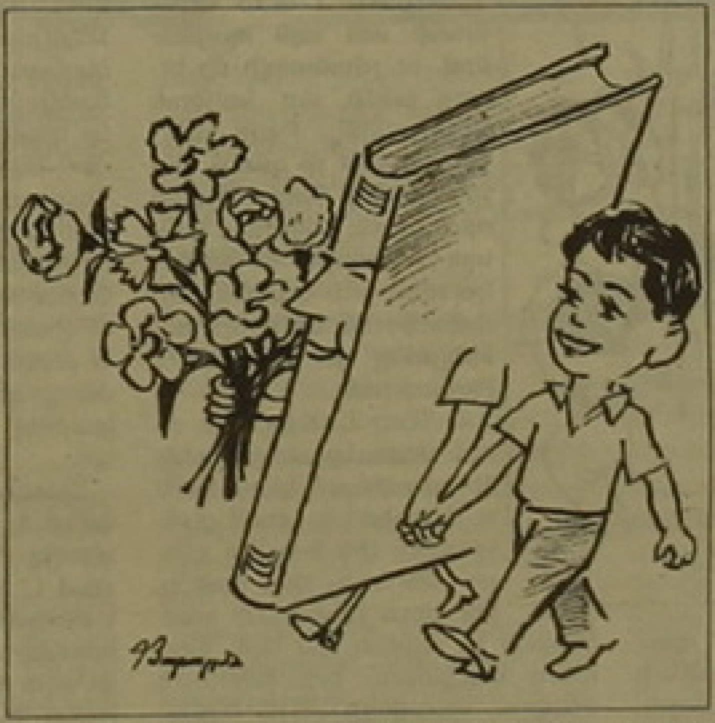

ԱՐՑԱԽ

Գանձասարը վերագտնում է իր նախկին տեսքը

Գանձասարի սուրբ Հովհաննես Մկրտիչ վանքը վերջին անգամ վերանորոգվել է 20-րդ դարասկզբին՝ 1907 թվականին: Ստալինյան բռնատեսության տարիներին, երբ բռնադատվել ու աքսորվել էր վանքի վանահայրը, արցախյան թեմի այս հին աթոռանիստը մնացել էր ուշադրությունից դուրս եւ գոյատեւել էր միայն հավատացյալ մարդկանց վերաբերմունքի շնորհիվ:

1988 թ. ազգային զարթոնքի սկզբին փորձեր են արվել այստեղ նորոգման աշխատանքներ իրականացնելու, որը սակայն ժամանակի բնույթ է կրել: Ղարաբաղյան ազատամարտի տարիներին ռմբահարումների ու հրթիռա-հրետակոծությունների հետեւանքով ավերվել էր վանքին կից միաբանության մասնաշենքը:

Վերջերս հայ բարեգործ Լեւոն Հայրապետյանի միջոցներով ավարտվել է միաբանության շենքի շինարարությունը, հիմնովին սկսվել է զանգակատան նորացումը: Վերականգնման աշխատանքներն իրականացնում են Երեւանից, Ստեփանակերտից ու Շուշիից ժամանակ վարպետները, իսկ բանվորները բոլորն էլ Վանք գյուղի բնակիչներ են:

Գանձասարի վանահայրի փոխանորդ Արթուր սարկավագ Սիարոնյանի տեղեկատվության համաձայն, վանքին կից հոգեւոր ճեմարանի բացման գաղափարը մեկուկես տասնամյակ է, ինչ քննարկվում է իրենց մոտ: Խնդիրն այն է, որ ճեմարանի կառուցման տեղանքում գտնվում է Վանք գյուղի գերեզմանատունը: Բանակցություններ են ընթանում տեղաբնակների հետ՝ գերեզմանատեղերը հնարավորին չափով տեղափոխելու ուղղությամբ, որպեսզի իրականացնեն ճեմարանի շինարարությունը:

Ըստ ծրագրի, Գանձասարի վանքի վերականգնողական աշխատանքները պիտի ավարտվեն սեպտեմբերի 26-ին՝ արցախյան հոգեւոր թեմի 10-րդ տարեդարձի նախօրյակին, իսկ 2001 թվականին, քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության ժամանակ Գանձասարի վանքը պիտի ունենա իր ավարտուն արժանապատիվ տեսքը:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

ՏԱՎՈՒՇ

Ջրազրկված Նոյեմբերյանի բնակիչները անձրեւաջուր են հավաքում

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արդեն կես ամիս է, ինչ Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան քաղաքի բնակչությունը զրկված է խմելու ջրից: Գիժաար-Նոյեմբերյան ջրագծի ակունքում ջուրը նվազել է, իսկ Բերդավանում շարքից դուրս է եկել մղիչ պոմպը: Քաղաքի բազմահարկերից զարշահոտություն է փչում, բնակիչները ստիպված են ջրատար մեքենաներից ջուր գնել լիտրը մեկ դրամով: Տնային կարիքների համար բնակիչներին բնությունը օգնության հասավ. օգոստոսի 22-ի եւ 23-ի տեղումներից նոյեմբերյանցիները անձրեւաջուր կուտակեցին:

Սեպտեմբերի 1-5-ը՝ մայրաքաղաքում «Պղրության շաբաթ»

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեպտեմբերի 1-5-ը մայրաքաղաքում հայտարարված է «Պղրության շաբաթ»: Ինչպես հայտնեցին Երեւանի քաղաքապետարանի կրթության վարչությունում, այդ օրերին դպրոցներում կանցկացվեն Գիտելիքի օրվան եւ առաջին զանգին նվիրված հանդիսավոր միջոցառումներ, Մատենադարանում տեղի կունենա ավանդական արարողություն, քաղաքի զբոսայգիներում կկազմակերպվեն մանկական խաղեր, կարուսելները կգործեն անվճար, կբացվի ցուցահանդես «Նկարում ենք մոխս» թեմայով:

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ

Այրք. Փոքր գյուղի մեծ հոգսերը

Այրքը Գեղարքունիքի մարզի (Վարդենիսի տարածաշրջան) փախստականներով վերաբնակեցված գյուղերից է, ունի 540 բնակիչ: Ինչպես սահմանամերձ յուրաքանչյուր գյուղ, Այրքը նույնպես բազմաթիվ հիմնախնդիրներ ունի, որոնց մասին խնդրեցի պատմել գյուղապետ Սեւակ Ծաբրոյանին:

– Ինչպիսի՞ն է բնակչության, հատկապես վերաբնակների սոցիալական վիճակը:

– Նախկինում քաղաքաբնակ, իսկ այժմ փախստականների կարգավիճակ ունեցող բնակիչներով վերաբնակեցված գյուղում սոցիալապես անապահով է 80 տոկոսը: Գյուղի մշակույթի տունը, դպրոցը, գրադարանը, գյուղապետարանը, խանութն ու անասնապահությամբ զբաղվող միակ ֆերմերային տնտեսությունն աշխատանքով ապահովում են բնակչության ընդամենը 10 տոկոսին: 27 ընտանիք նպաստ է ստանում, 17-ը՝ փոխհատուցում, բայց իրականում շատերը պետք է ընդգրկվեին այդ ցուցակներում: Այն թոշակառուները, որոնց տանը գրանցված ընտանիքի անդամները մեկնել են ՌԴ արտագնա աշխատանքի՝ հասկանալի պատճառով զրկվեցին: Կարծում եմ, օրենքը ճիշտ է կիրառվում, բայց կյանքից չի բխում: Նախկին քաղաքաբնակները չեն կարողանում հող մշակել, անասնապահությամբ զբաղվել: Դրա հետեւանքով Բաքվից եւ Կիրովաբադից բռնագաղթվածների հիմնական մասն այլ բնակավայրեր են մեկնել, իսկ գյուղում մնացած 10 ընտանիքների անդամներն աշխատանքի են տեղավորվել վերոհիշյալ հիմնարկ-ձեռնարկություններում: Բնակչության 50 տոկոսը չի կարողանում վճարել հողի հարկը, էլեկտրաէներգիայի, խմելու եւ ոռոգման ջրի վարձերը: Գյուղապետարանը վճարում է 10 ընտանիքների սպառած էլեկտրաէներգիայի արժեքը: Գյուղն ունի 80 թոշակառու:

– Իսկ ի՞նչ վիճակում են հնաբնակները, չէ՞ որ նրանք գյուղատնտեսական աշխատանքներ կատարելու դժվարություններ չունեն, եթե չհաշվենք հիմնախնդիրները:

– Գյուղում առկա է 1700 հա վարելահող, 114 հա խոտհարք, 810 հա արոտավայր: Միջին հաշվով մեկ հողաբաժինը կազմում է 1,3 հա, որը հիմնականում դրվում է կարտոֆիլի, կաղամբի, գարու եւ ցորենի ցանքի տակ: Հողերը քարքարոտ են: Պարարտացնելու դեպքում կարտոֆիլի բերքատվությունը կկրկնապատկվի: Հացահատիկի ցանքատարածություններին մեծ վնաս են հասցնում կրծողները: Հողի մշակության համար գյուղացին պետք է վարկավորել (նվազագույնը՝ 300 ԱՄՆ դոլարի չափով): Միայն այդ դեպքում գյուղացին կստանա բարձր բերք եւ կդառնա վճարունակ: Յուրաքանչյուր ընտանիք 2-3 գյուղատնտեսական կենդանի է պահում: Վարկավորման կարիք ունի նաեւ ֆերմերային տնտեսությունը, որը կարող է նոր աշխատատեղեր ստեղծել:

ՆԵԼԼԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Ճշտում. Երեկվա մեր համարի «Աջափնյակ. Թաղապետ ընտրվեց քաղաքապետի պաշտոնակատարը» թղթակցության «...ինչը թեկնածուներից առնվազն երկուին՝ Դաշնակցության ներկայացուցիչ Մկրտիչ Սահրադյանին, անկուսակցական Մարգարիս Մկրտչյանին եւ ԱԺՄ-ական Աշոտ Միքայելյանին բնական անհանգստություն էր պատճառել» նախադասության մեջ վերջին անվան փոխարեն պետք է լիներ՝ «Օրինաց երկիր» կուսակցությունից Գագիկ Արզումանյանին:

digitised by A.R.A.R.@

ԶՐԻ ԽՆԴԻՐ

Համարյա դետեկտիվ պատմություն

1994-ին Հայաստան է գալիս մի մարդ՝ ամերիկահայկական Լոս Անջելես քաղաքից: Կայծակ Չեյթլյանը: Ո՞վ էր այս մարդը, ինչո՞վ էր զբաղվում եւ ի՞նչ էր ուզում: Այժմ հայտնի է, որ նա բիզնեսմեն է, որ Ամերիկայում ունեցած իր շատ ու շատ դոլարների մի մասը ցանկանում է բերել այստեղ եւ գործի մեջ դնել, ավելացնել իր հարստությունն էլ, Հայաստանի հարստությունն էլ: Բարի նպատակ է, չէ՞: Իհարկե՝ կասեք: Ինքը հմուտ գործարա՞ր էր:

- Կայծակ Չեյթլյանն, ըստ իրեն, բիզնեսմեն չէ, մեր հարցին պատասխանում է Կայծակ Չեյթլյանի հայաստանյան լիազոր ներկայացուցիչ Սարգիս Հացպանյանը: Ինքը միամիտ, հայրենասեր մարդ է: Քանի որ ինքն Ամերիկայի մեջ բիզնեսով է զբաղվել, ապա մտածել է, որ այդ առումով պետք է Հայաստանին մոտենա: Չափից դուրս արեւելքցի է: Ապրում է այս աշխարհի ամենից արեւմուտքում Լոս Անջելեսում, բայց շատ արեւելքցի է: Ամեն ինչից բեխաբար, իրավաբանությունից բեխաբար, փաստաթղթերից բեխաբար ապրող մարդ է: Այդպիսի մարդու կյանքիս մեջ չեմ ճանաչել: Ամերիկայի մեջ զբաղվում է հացի եւ թանի արտադրությամբ:

Քանի որ ինքս Կայծակ Չեյթլյանին բնավ չեմ հանդիպել եւ առավել եւս միասին գործի մեջ չեմ եղել, խնդրեցի նրա պաշտպան, «Տեր-Տաճատյան» իրավաբանական ծառայությունների գրասենյակի հիմնադիր տնօրեն Արմեն Տեր-Տաճատյանին եւս մի քանի մանրամասն ավելացնել Կայծակ Չեյթլյանի դիմանկարին:

- Ասեմ Ձեզ, ասաց ինձ պրն Տեր-Տաճատյանը: Կայծակ Չեյթլյանն ակադեմիական մեկը չէ: Իրեն որ տեսնեք... Իր արտաքինը այնպիսին է, ինչպես մի քիչ բոյով (պրն Տեր-Տաճատյանը միջահասակ է- Ս. Գ.), մի քիչ աժդահայի տպավորություն թողնող մարդ, շատ ատլետիկ կազմվածքով, պեխերով... Եթե վրան պատրոնտաշ էլ կապես, կլինի, ասենք, Գեւորգ Չաուշ: Ու բավական ազնիվ հայացքով: Ինքը բավականին կապիտալ ունի Ամերիկայում, իր գործն ունի՝ սննդի եւ ոչ ոգելից խմիչքի արտադրություն եւ 10 մլն դոլարի կարողություն: Եթե Հացպանյան Սարգսին ասեք, նա կարող է դա Ձեզ ցույց տալ (Հացպանյան Սարգիսն այս փաստաթուղթն ինձ ցույց չտվեց, իհարկե: Ուրիշի կարողության մասին տեղեկանքն ինչո՞ւ պետք է ցույց տար երրորդ մարդուն, հասկանալի է՝ լրագրողին): Լիբանանի Այնճար գյուղից է, այսինքն՝ գյուղացու համառությամբ, ազնիվ մարդ է: Ինչո՞ւ նշեցի Կայծակի ոչ ակադեմիական լինելը...

Իսկապես՝ ինչո՞ւ: Ինձ անչափ հետաքրքրեց պրն Տեր-Տաճատյանի այս նկատումը:

- ... Որովհետեւ, եթե նա անչափ ակադեմիական լիներ, հենց ներդրում կատարելու ցանկություն ունենալու ժամանակ, առաջին օրից իր կողքին կունենար թղթերից հասկացող մեկը, իրավաբան, որն այս երկրի կառույցներից լավ է հասկանում, որտեղ իր ներդրումները ճիշտ կատարի: Կայծակի համար գլխավոր նպատակը «Ջերմուկ» հանքային ջրի արտադրությունում ներդրում անելն էր...

Եվ այսպես, 1994 թ. հայրենիք եկած Կայծակ Չեյթլյանին ուղեկցողները (իհարկե, ոչ Սարգիս Հացպանյանը, ոչ Արմեն Տեր-Տաճատյանը) նրան ուղեկցում են նաեւ Ջերմուկ: Այստեղ Կայծակը ծանոթանում է Աշոտ Արսենյանի՝ «Ջերմուկ» հանքային ջրերի գործարանի տնօրենի հետ: Աշոտ Արսենյանն իր հերթին Կայծակ Չեյթլյանին ծանոթացնում է հանքային ջրերի արտադրությամբ զբաղվող «Արցախ» կոոպերատիվի նախագահ Հրաչիկ Թադեւոսյանի հետ: Այս ծանոթության արդյունքում 1994 թ. սեպտեմբերի 22-ին կնքվում է պայմանագիր, ըստ որի սկսվում է համատեղ մի արտադրություն: Այս պայմանագրի 3.1 կետում նշված է. «Հետագայում ստացված շահույթի 51 տոկոսը տրամադրել Կայծակ Չեյթլյանին, իսկ մնացած 49 տոկոսը՝ «Արցախ» կոոպերատիվին»:

Լավ հիշեք այս «51 տոկոսը», հետագայում այդ մասին շատ է խոսվելու:

Այս «Արցախ» կոոպերատիվից հետո, 1996 թ. դեկտեմբերի 6-ին պայմանագիր են կնքում Կայծակ Չեյթլյանը եւ Աշոտ Արսենյանը՝ որպես «Շանթ» ՓԲԸ-ի գլխավոր բաժնետերեր, ըստ որի «շշալցման գծերի գնման, սկզբնական հումքի գնման եւ աշխատանքային գումարի ընդհանուր գումար կազմող 1 մլն ԱՄՆ դոլարը ներկայացնում է Կայծակ Չեյթլյանի «Շանթ» ՓԲ ընկերության բաժնետիրության 50 առ հարյուրը: Ի դիմաց սրան, Աշոտ Արսենյանը պարտավորվել է կատարել որոշակի արժեքների փոխանցումներ, որոնք արժեւորվում են Աշոտ Արսենյանի «Շանթ» ՓԲ ընկերության բաժնետիրության 50 առ հարյուր»:

Ինչո՞ւ այսպես եղավ, ինչո՞ւ Կայծակ Չեյթլյանը զիջեց իր 1 տոկոսը, այսինքն՝ ընկերության վերահսկիչ ծրարն ունենալու իր առավելությունը: 1999 թ. օգոստոսին հարցը տվեցի Կայծակ Չեյթլյանի պաշտպան Արմեն Տեր-Տաճատյանին: «Ճիշտն ասած, չհասկացա», ասաց պրն Տեր-Տաճատյանը: Նույն հարցը տվեցի Սարգիս Հացպանյանին.

- Ես նույն հարցը տվել եմ Կայծակ Չեյթլյանին, ասաց պրն Հացպանյանը: Կայծակ Չեյթլյանն ինձ այսպես է պատասխանել. «Իր հետ (խոսքն Աշոտ Արսենյանի մասին է- Ս. Գ.) աշխատելն անհնար էր դարձել, արդեն դատ-դատաստանի իրավիճակ էր բացվում»: Ինքը (Կայծակ Չեյթլյանը- Ս. Գ.) դիմել էր նախկին իշխանություններին, ուզում էր դատի տալ Աշոտ Արսենյանին: Բայց իշխանություններն ասել են, որ պետք չէ դիմել դատարան, ներդրումների գործը ձախողել, խրտնեցնել սփյուռքահայ ներդրողներին: Գուցե իշխանավորներն էլ համոզել են Աշոտ Արսենյանին, որ գործադիր տնօրենի նշանակման իրավունքը Կայծակ Չեյթլյանն ունենա: Եվ «Ջերմուկ» ՓԲԸ-ի կանոնադրության մեջ այս կետն ամրագրվում է:

Չգիտեմ, ինչպե՞ս հավատամ այս տեղեկությանը, երբ ինձ համար կարդացվել է եւս մեկ գրություն. «Ես՝ Կայծակ Չեյթլյանս, Աշոտ Արսենյանին ընդունում եմ որպես իմ եղբայրը»: Եղա՞վ: Եղավ: Բայց հետո, եկեղեցով կամ նոտարական գրասենյակով չհաստատված այս եղբայրությունը դառնում է ոխերիմ անհաշտություն: Ձանձրացած բոլոր կարգի քաշքշուկներից, Աշոտ Արսենյանը որոշում է դուրս գալ «Ջերմուկ» ՓԲԸ-ից եւ վաճառել իր բաժնետոմսերը: Այս մասին նա տեղեկացնում է Կայծակ Չեյթլյանին եւ խնդրում գնորդ գտնել իր բաժնետոմսերի համար: Այս տարվա փետրվարին Կայծակ Չեյթլյանն «Արմենիա» հյուրանոցի բարում ծանոթանում է կիպրոսաբնակ, կանադահայ գործարար Հակոբ (Ժակ) Սաբունջյանի հետ, խոսում են դեսից-դենից, աշխարհից, Հայաստանից, գործարարությունից, հանքային եւ ոչ հանքային ջրերից: Կայծակ Չեյթլյանին դուր է գալիս Հակոբ Սաբունջյանը: Եվ մի քանի ժամ հետո գնում են պայմանագիր կնքելու: Ըստ այդ պայմանագրի՝ «Ջերմուկ» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերի 50 տոկոսը մնում է Կայծակ Չեյթլյանին, 45 տոկոսը վաճառվում է Հակոբ Սաբունջյանին, իսկ մնացած 5 տոկոսը մնում է Աշոտ Արսենյանի մոտ այն պայմանով, որ չվաճառվի մի երրորդ անձի, այլ՝ Կայծակ Չեյթլյանին: Բայց վերջինս դրանք չի գնում: Ինչո՞ւ: Հակոբ Սաբունջյանի պաշտպան, «Բիզնես կոնսալտ» աուդիտ եւ խորհրդատվություն գրասենյակի փոխտնօրեն Միքայել Դանիելյանը դա այսպես է բացատրում.

- Պարոն Չեյթլյանն ու պրն Սաբունջյանն այստեղ՝ մեր գրասենյակ եկան 1999 թ. փետրվարին: Նրանք ցանկություն էին հայտնել գնելու «Ջերմուկ» ՓԲԸ բաժնետեր Աշոտ Արսենյանի բաժնեմասը եւ այստեղ էին եկել խորհուրդ հարցնելու: Երբ խորհուրդ ստացան, փետրվարի 26-ին համաձայնագիր կնքեցին: Պրն Կայծակը մեկ առ մեկ թելադրեց համաձայնագրի պայմանները, ըստ որոնց նա գնելու է այդ բաժնետոմսերի 5 տոկոսը, իսկ պրն Սաբունջյանը՝ 45 տոկոսը, ժամկետներ սահմանվեցին: Այդ փաստաթուղթը չի հանդիսանում մտադրությունների պայմանագիր, ինչպես պրն Կայծակի ներկայացուցիչը դատական պրոցեսի ընթացքում (դատավարությունը տեղի է ունեցել Վայոց ձորի առաջին ատյանի դատարանում այս տարվա հունիսին եւ վերսկսվել ու ավարտվել հուլիսին- Ս. Գ.) ներկայացնում էր, որովհետեւ դա ոչ միայն հակասում է գործող օրենսդրության պահանջներին, այլեւ հանդիսանում է անմիջապես գործող պայմանագիր, իրավական ակտ է, որով նրանք պետք է առուվաճառք կատարեին: Եվ այդ առուվաճառքը կատարվեց 45 տոկոսի մասով: Իսկ 5 տոկոսի մասով՝ պրն Կայծակ Չեյթլյանը հրաժարվել է գնել՝ տարբեր տեսակի պատճառաբանություններ բերելով պրն Սաբունջյանի հետ տեսակցության ընթացքում: Պրն Կայծակը ցանկացել է նվեր ստանալ այդ բաժնետոմսերն Աշոտ Արսենյանից: Սակայն վերջինս չի համաձայնվել: Դրանից էլ ծագել են բոլոր գժտությունները:

- 5 տոկոսը գնելու հարցում իրավաբանական խախտում տեղի չի՞ ունեցել, պրն Դանիելյան:

- Դա օրենսդրական պահանջ է, որը բխում է եւ քաղաքացիական օրենսդրությունից, եւ բաժնետիրական ընկերությունների օրենքից: Այնտեղ նշվում է, որ բաժնետերերն առաջնահերթ նախապատվության իրավունք ունեն գնելու բաժնեմասը: Օրենքը սահմանում է նվազագույն ժամկետը 30 եւ առավելագույնը 60 օր: «Ջերմուկ» ՓԲԸ-ի կանոնադրությունում հստակ նշված է 30 օրվա ժամկետ: Պրն Կայծակը գիտեր, որ Աշոտ Արսենյանը վաճառելու է նաեւ բաժնետոմսերի 5 տոկոսը, բայց չօգտագործեց ժամանակը: Եվ պրն Սաբունջյանը 82 օր անցնելուց հետո միայն գնեց դրանք: Հավանաբար նա (Կայծակ Չեյթլյանը) իրավաբանական լայն իմացությունների չի տիրապետում: Պայմանագիրը կնքվել է փետրվարի 26-ին, բաժնետոմսերի 45 տոկոսի առուվաճառքը կատարվել է ապրիլի 10-ին, այնուհետեւ մայիսի 19-ին կատարվել է նաեւ բաժնետոմսերի մնացած 5 տոկոսի առուվաճառքը:

Այս չարաբաստիկ բաժնետոմսերի 5 տոկոսի առուվաճառքի հետ կապված մութ պատմությունը խնդրեցի պարզել նաեւ Կայծակ Չեյթլյանի պաշտպան Արմեն Տեր-Տաճատյանին: Նա ասաց.

- Երբ գալիս է Աշոտ Արսենյանի բաժնետոմսերը վաճառելու ժամանակը, մի համաձայնագիր է կազմվում Աշոտ Արսենյանի եւ Կայծակ Չեյթլյանի միջեւ: Թեեւ այս համաձայնագրում նշված է դրանց վաճառքի մասին, բայց Աշոտ Արսենյանը դրանք պետք է անվճար փոխանցեր՝ նվիրեր Կայծակ Չեյթլյանին: Հետագայում, երբ խոսում էի Կայծակ Չեյթլյանի հետ, հարցրեցի, թե ինչու հենց այդպես էլ չի գրվել համաձայնագրում: Կայծակն ասաց. «Չգիտեմ: Ես վստահում էի, գիտեի, որ անվճար կստանամ: Ասում եմ՝ այ մարդ, անընդհատ խոսում ես, որ խաբվել ես, է՛, նորի՞ց վստահում ես»...

Այստեղ պատմությունն ավարտվո՞ւմ է: Ոչ՝ իհարկե: Դեռ նոր է սկսվել: Սարգիս Հացպանյանն ասում է, որ Կայծակ Չեյթլյանը լի է վճռականությամբ հաղթանակի հասնելու համար: Առաջիկա մեկ ամսվա ընթացքում Կայծակ Չեյթլյանը եւս 3 դատավարություն է սկսելու: Ո՞ւմ դեմ, ինչո՞ւ:

- Երեք դատավարություններն էլ Աշոտ Արսենյանի դեմ են լինելու: Եվ այդ ժամանակ բոլորը կտեղեկանան, թե ինչու Աշոտ Արսենյանը չի կատարել իր խոստումները:

- Պրն Հացպանյան, մեր զրույցից այն տպավորությունն է ստացվում, որ պրն Հակոբ-Ժակ Սաբունջյանի դեմ Դուք գրեթե մեղադրանքներ չունեք:

- Այո, այդպես է: Միակ բանն այն է, որ Չեյթլյանը հարցնում է, թե ինչո՞ւ Սաբունջյանն առավ պարտատոմսերի այդ 5 տոկոսի քանակը: Ուրիշ ոչ մի վեճ չունի: Կայծակ Չեյթլյանը կարող է ցանկացած րոպեին Սաբունջյանի հետ ձեռք-ձեռքի տալ, որպես նորմալ գործընկեր աշխատել: Չէ՞ որ Սաբունջյանն էլ այս րոպեին տուժած կողմ է, այսինքն՝ կատարել է մի գործարք, որի արդյունքը չի տեսնում:

Այստեղ առայժմ բազմակետեր դնելուց առաջ հարց տանք. այդ դեպքում պրն Չեյթլյանն ինչո՞ւ է Ինտերնետ ցանցով աշխարհով մեկ տարածում, որ Հայաստանն արտաքին ներդրումների արժանի երկիր չէ, որ այստեղ մարդկանց խաբում են: Այստեղ, իսկապես, ի՞նչ մեղք ունի ներդնող Սաբունջյանը, որ լի է «Ջերմուկ» գործարանը ժամանակակից եվրոպական մակարդակի ձեռնարկության վերածելու եռանդով եւ, կարեւորը, նյութական պատրաստակամությամբ: Ի՞նչ մեղք ունի, թեկուզ իրավաբանորեն, Աշոտ Արսենյանը, որ գործնականում իր հաշիվներն ավարտել է «Ջերմուկ» գործարանի իր բաժնեմասն ամբողջովին վաճառելով:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՍՅԱՆ

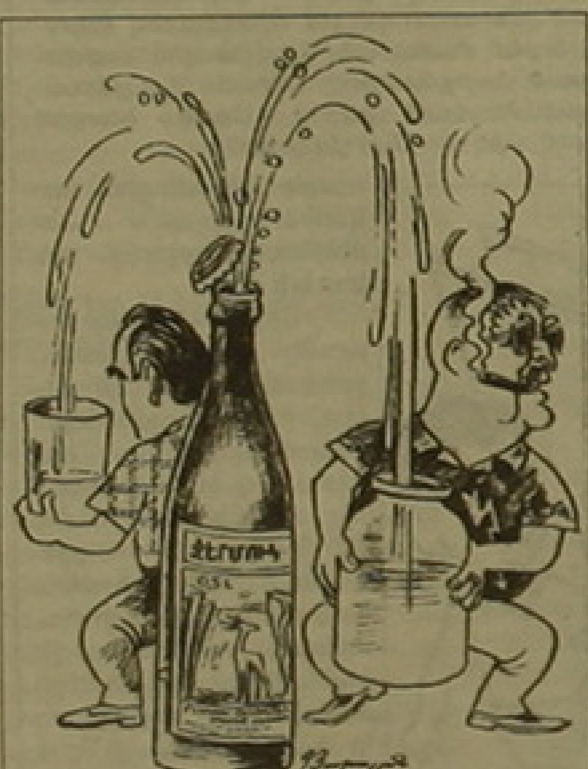

ՔԱՂԱՔԱՑՈՒ ԱՄԲԻՈՆ

«Պարսկական շուկայի» խութերը

Ֆիրդուսի փողոցում 1930-ական թթ. կառուցված թիվ 3 մանկապարտեզը լուծարվել է 1983-ին: Լուծարման պատճառը եղել է շենքի վթարային վիճակը: Կարճ ժամանակ անց շենքից մնացել են միայն երկայնակի պատերը, որոնք տարը տարի ենթարկված են տեղումների ազդեցությանը:

Ֆիրդուսի փողոցում 1994 թ. սկսվել է առեւտուր, որը հետագայում աշխուժացել եւ անվանվել է «Ֆիրդուսի» տոնավաճառ կամ «պարսկական շուկա»: Մանկապարտեզի շենքի երկայնքով տեղադրվել են անօրինական կրպակներ, իսկ շենքից մնացած պատերի ներսը լցվել է առեւտրից գոյացած աղբով: Հանվել է շենքի պատի 1/3 մասն ամբողջությամբ, բարեկարգվել է աղբանոցի տարածքը, եւ տեղում կատարվում է առեւտուր:

Առուվաճառքի պայմանագրով, հաստատված նոտարական կարգով իմ գնած տունը կառուցվել է անցյալ դարում՝ 1894 թ., մանկապարտեզի կառուցումից առաջ: Մանկապարտեզի երկայնակի պատերը հասնում են իմ տանը հատկացված հողամասը, որի նկատմամբ ունեմ սեփականության իրավունք՝ 1993-ից: Սեփականության իմ իրավունքը հաստատված է դատարանի երեք օրինական վճիռներով:

Իմ սեփական տարածքի (թիվ 3 մանկապարտեզի մասով) բարեկարգմանը խոչընդոտում են երեք անօրինական կրպակներ, որոնց ապամոնտաժման համար դիմել եմ փոխքաղաքապետ Վարդան Վարդապետյանին: Վեց ամիս իմ գրանցված դիմումները թողնվել են Կենտրոն թաղապետարանի հայեցողությանը եւ մնացել են անպատասխան: Թաղապետարանն անտեսում է հասարակական պետքարանի վերածված իմ սեփական տարածքի վիճակը (թիվ 3 մանկապարտեզի մասով), որի կողքին փլվող պատերի տակ կատարվում է առեւտուր: Երեւի քաղաքապետարանը սպասում է դժբախտ պատահարի, որտեղից նոր միջամտի: Մանկապարտեզի պատերը 30-ական թթ. կառուցվել են կրաշաղախով, անբավարար սեյսմիկ նորմերով, կարող են փլվել թույլ սեյսմիկ որեւէ ազդեցությունից:

Նորընտիր մեծարգո քաղաքապետին խնդրում եմ թույլ տալ իմ սեփական տարածքի բարեկարգմանը խոչընդոտող երեք անօրինական կրպակների ապամոնտաժումը, բարեկարգելու համար իմ սեփական տարածքը, ապահովելու համար այդ տարածքում անվտանգությունը, որը բխում է հասարակության շահերից եւ իմ անձնական պատասխանատվությունից:

ՎԱՐՅԱ ՍԱՖԱՐՅԱՆ,
Երեւան, Հանրապետության նրբ. 8ա

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

Կոսովո. Ալբանացիները դժգոհ են խաղաղարար ուժերից

Կոսովոյի բոլոր հատվածներում էլ ներկայումս ալբանացիների եւ սերբերի խաղաղ համակեցության հետ կապված բարդություններ կան, բայց դրանք առանձնակի սրությամբ զգացվում են ինքնավար մարզի հյուսիսային ֆրանսիական հատվածում, որի կենտրոնը Միտրովիցա քաղաքն է:

Երբ հունիսի վերջերին ֆրանսիացի խաղաղարարների զորասյունը մտավ Միտրովիցա, տեղի ալբանական բնակչությունը ծաղկեփնջերով դիմավորեց եկվորներին: Բայց վերջին օրերին այդ նույն ալբանացիներն սկսել են հայհոյել ֆրանսիացի զինվորներին, թքել ու քարեր նետել նրանց վրա: Օգոստոսի 11-ին խժդժությունների վայր մեկնած Ֆրանսիայի պաշտպանության նախարար Ալեն Ռիշարը փորձեց մեղմել լարվածությունը, բայց նրա հեռանալուց հետո նոր ընդհարումներ եղան:

Ինչո՞վ կարելի է բացատրել իրավիճակի այս կտրուկ փոփոխությունը: Բնակչության տեղաբաշխման մեջ որեւէ էական փոփոխություն չի կատարվել. Միտրովիցան հատող Իբար գետից հյուսիս դարձյալ սերբական թաղամասերն են, իսկ հարավում ալբանացիներն են: Լարվածության սրման իրական պատճառը Կոսովոյի ազատագրության բանակի (ԿԱԲ) գործողություններն են: «Ալբանացիների այս անջատական շարժման ղեկավարները Կոսովոյում բողոքի կատաղի ցույցեր հրահրելով ՆԱՏՕ-ի միջազգային խաղաղարար ուժերին հստակորեն հասկացնում են, որ իրենց հնազանդության ժամկետն ավարտվել է», այս կապակցությամբ գրում է «Պուեն» հանդեսի թղթակիցը: Կոսովոյի մարզում գրեթե ամենուրեք ցույցերի միջոցով ալբանացիների անհամբերությունը ցուցադրելով ԿԱԲ-ի պարագլուխներն արտահայտում են ՆԱՏՕ-ի խաղաղարար ուժերի հետ համահավասար իրավունքով մարզի ազգային հարցերը լուծելու եւ ՄԱԿ-ի հատուկ հանձնախմբի ղեկավար Բեռնար Կուշների հետ մեկտեղ Կոսովոյի քաղաքացիական կառավարմանը մասնակցելու իրենց վճռականությունը:

Կոսովոյի հյուսիսային ֆրանսիական հատվածում ԿԱԲ-ն իրավիճակը կտրուկ սրել է նաեւ այն պատճառով, որ նշյալ հատվածում զգալի թիվ է կազմում սերբ բնակչությունը: Սերբիային սահմանակից այդ շրջանում, որի ընդերքը հարուստ է օգտակար հանածոներով, սերբական համայնքը դարերի պատմություն ունի եւ իրեն զգում է ինչպես տանը: Կոսովոյի հյուսիսային հատվածի դերը սերբերի համար առավել եւս կարեւորվում է այսօր, քանի որ այնտեղ ապաստան են գտնում մարզի այլ վայրերից փախած բազմաթիվ սերբ ընտանիքներ:

Սերբիայում հաստատվելու հույսեր փայփայած կոսովցի սերբերից շատերն արդեն հասկացել են, որ այնտեղ իրենց գրկաբաց չեն ընդունի ոչ Բելգրադի իշխանությունները, որոնք փաստորեն զոհաբերեցին Կոսովոյի սերբերին, ոչ էլ Սերբիայի բնակչությունը, որը Կոսովոն համարում է իր բոլոր դժբախտությունների պատճառը:

Ալբանացիները Միտրովիցայում տեղաբաշխված ֆրանսիացի խաղաղարարներին մեղադրում են, թե նրանք իբր կողմնապահություն են անում եւ պաշտպանում սերբերին: Բանն այն է, որ տասնյակ սերբ նախկին ոստիկաններ քաղաքի հյուսիսում բնակված որոշ ալբանացիների մի քանի շաբաթ արգելում էին վերադառնալ այնտեղ, անպատիժ ծեծում նրանց: Ճիշտ է, այդ սերբերից շատերն այժմ ձերբակալված են, բայց ալբանացիները շարունակում են խաղաղարարներին համարել սերբերի աջակիցներ:

Թեեւ Կոսովո ուղարկված ջոկատներն ընտիր զորախմբերից են, դրանց մարտական պատրաստությունը նախատեսված չի եղել զայրացած ամբոխին զսպելու համար: Բացի դրանից, անզեն քաղաքացիական բնակչության դեմ սաղավարտավոր ու սպառազեն ջոկատներ դուրս բերելը կնշանակեր վարկաբեկվել հենց նրանց աչքին, ում կոչված են պաշտպանելու: Ուստի ՄԱԿ-ը մտադիր է մոտ ժամանակներս խնդիրը լուծել, ուղարկելով 3000 ոստիկանից կազմված հատուկ զորախումբ, որը հասկապես վարժեցված եւ հանդերձավորված կլինի նման առաքելության համար:

Խաղաղարար ուժերը ենթարկվում են ԿԱԲ-ի հարաճուն ճնշմանը, քանի որ խանգարում են վերջինիս հեռագնա նպատակներին: ԿԱԲ-ը անվերապահորեն պաշտպանեց ՆԱՏՕ-ի ռմբահարումները, որոնք հանգեցրին Կոսովոյից սերբական ուժերի դուրսբերմանը, իսկ խաղաղարար ուժերի տեղաբաշխման շնորհիվ ամբողջ մարզում իրեն հլու-հնազանդ վարչակազմ ստեղծեց: Բայց այսօր Կոսովոյի ազատագրության բանակն ավելին է ուզում: Կոսովոյի սերբ բնակչությունը ենթարկվում է զանգվածային ճնշումների, որոնց նպատակը սերբերի արտաքսումն է: Մարզի բնիկների ուղղափառ սերբերի եկեղեցիներն ու վանքերը ավերվել կամ լրջորեն վնասվել են: Ալբանիայի սահմանի մոտ հայտնաբերվել են ԿԱԲ-ի զինապահեստներ, չնայած զենքը պարտավոր էին հանձնել խաղաղարար ուժերին: Զինապահեստ է հայտնաբերվել նաեւ Կոսովոյում ալբանացիների հռչակած «կառավարության» ներքգործնախարար Ռեջեպ Սելիմիի մոտ: ԿԱԲ-ը ոչ միայն ուզում է օրինականացնել իր ամբողջ զենքն ու հանդերձանքը, այլեւ ձգտում է Կոսովոյում տիրել ողջ իշխանությանը: Սակայն ամեն ինչից երեւում է, որ Կոսովոյի ազատագրության բանակի իշխանության հաստատման դեպքում մարզը չի լինի ոչ բազմազգ, ոչ էլ ժողովրդավարական:

Գ. Ը.

Հետեւեք ձեր քաշին՝ զբաղվելով սեքսով

Ավելցուկ քաշից տառապողները գերադասում են չզբաղվել սեքսով՝ դա հետաձգելով մինչեւ ավելորդ կիլոգրամներից ազատվելը: Այսպիսի եզրահանգման է եկել բրիտանական «Սլիմմինգ» ամսագիրը:

Ամսագրի հարցմանը մասնակցած հազար ընթերցողների 67 տոկոսը վստահ է, որ սեռական կյանքն ավելի ակտիվ կլիներ, եթե հաջողվեր ազատվել ավելորդ քաշից, որը բարդույթներ է առաջացնում: Ընթերցողների գերակշռող մեծամասնությունը (83 տոկոս) կարծում է, որ բարեկազմ կանայք սեքսում ավելի անկաշկանդ են, քան գեղեցիկ սեռի թմբլիկ ներկայացուցիչները:

«Սեռական կյանքն ավելորդ քաշից ազատվելուց հետո թողնելը մեծ սխալ է, կարծում է «Սլիմմինգի» խմբագիր Ջուլիես Քելլունգ: Սեքսը ճարպի լավագույն այրիչն է եւ օգնում է ազատվել ավելորդ քաշից»:

Ամսագրի տվյալներով, 30 րոպե տեւողությամբ սեռական ակտը թույլ է տալիս 200 կալորիա այրել՝ ստիպելով աշխատել գրեթե բոլոր մկանախմբերին: Բացի դրանից, կանոնավոր սեռական կյանքը բարձրացնում է օրգանիզմի դիմադրողականությունը, բուժացնում է սրտի աշխատանքը եւ թույլ է տալիս ավելի գեղեցկանալ, ավելի վստահ՝ էնդորֆինի լի թեթեւ տանել ցավը՝ արտազատման շնորհիվ:

Ար. Մ.

Գեղեցկուհիների դեսական ծառայությունն արգելվում է

Մալայզիայի նահանգներից մեկում՝ Քելանթանում, որի տեղական կառավարությունում մեծամասնություն են կազմում իսլամիստները, իշխանությունները որոշել են գեղեցկուհիներին այլեւս աշխատանքի չընդունել դեսական հիմնարկներում: «Նրանք սովորաբար գտնում են հարուստ ամուսիններ: Մինչդեռ մենք նախընտրում ենք աշխատանքով ապահովել այդ հնարավորություններից զուրկ աղջիկներին», պարզաբանել է Քելանթանի կառավարության ղեկավարը:

«ԹԵՐԹՐԵՍ»

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Սոհնզադե-Ջավադով տանդեմը շարունակում է սպառնալ պաշտոնական Բաքվին

ԹԵՀՐԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՓ: «Ադրբեջանի ոչ հարավային, եւ ոչ էլ հյուսիսային հարեւանները համաձայն չեն լինի ՆԱՏՕ-ի Ադրբեջան մուտք գործելու հետ: Հուսով եմ, Ադրբեջանի ներկայիս իշխանությունները չեն կարողանա իրականացնել այդ մտադրությունը եւ երկիրը արյան լճի վերածել»: Այդ մասին ադրբեջանցի լրագրողներին հայտարարել է իրանցի գործարար Աբուլհասան Սոհնզադեն, որը վերջին ժամանակներս պաշտոնական Բաքվի կատաղի հակառակորդն է դարձել: Բացի այդ, նա 1995 թվականի մարտին Բաքվում պետհեղաշրջում կատարելու փորձի մեջ մեղադրվող Ադրբեջանի [illegible] Մահիր Ջավադովի խնամակալն է:

Սոհնզադեն գտնում է, որ Ջավադովը մոտ ժամանակներս կվերադառնա Ադրբեջան, քանի որ նրան է պատկանում «ընդդիմության կեսից ավելին»: Նրա խոսքերից պարզ է դառնում, որ ընդդիմության առաջնորդներին մոտ անձինք հաճախ են այցելում Իրան եւ հանդիպումներ ունենում Ջավադովի հետ:

Նա հերքել է լուրերը, թե նախքան Հեյդար Ալիեւի պաշտոնական այցը Իրան, Ջավադովը կվտարվի երկրից: Նրա խոսքերի համաձայն, Հեյդար Ալիեւի վարչակարգին դեմ անձինք ապաստան են գտել Թուրքիայում եւ ԱՄՆ-ում, սակայն Բաքուն այդ երկրներից նրանց վտարման պահանջ չի ներկայացրել:

Սոհնզադեն հայտնել է, որ Ջավադովն Իրանի մի շարք բնակավայրերում «սպորտային» ընկերություններ է ստեղծել: Այսպես օրինակ, շուրջ 300 ադրբեջանցի մարզիկներ վերջերս բարձրացել են Սահար քաղաքին մոտ գտնվող անանուն լեռան գագաթը եւ բարձունքին շնորհել Մահիր Ջավադովի անունը: Սոհնզադեն խոստովանել է, որ Ջավադովի շուրջ համախմբվում են նրանք, ովքեր Ադրբեջանում հետապնդման են ենթարկվում:

Նրա խոսքերի համաձայն, Ջավադովն Իրանում զբաղվում է նաեւ գործարարությամբ եւ գրասենյակներ ունի երկրի տարբեր քաղաքներում: «Մենք հիմնականում զբաղվում ենք նավթի եւ նավթամթերքի վաճառքով: Նավթամթերքը մենք ստանում ենք տարբեր երկրներից, այդ թվում նաեւ Ադրբեջանից»:

ՏԵՂԵԿԱՆՔ. Երկու տարի առաջ Աբուլհասան Սոհնզադեն վտարվել էր Ադրբեջանից այն բանից հետո, երբ բանտարկվել էր պաշտոնական անձին կաշառք տալու փորձի համար: Պաշտոնական Բաքվի ներկայացուցիչները նաեւ պնդում էին, որ Սոհնզադեն Իրանի հատուկ ծառայությունների ներկայացուցիչ է:

Հայաստանի օգնությունը մերժում են Թուրքիայի ազգայնական ուժերը

Դոյչե պրես գործակալությունը Անկարայից հաղորդում է, որ նախկինում երբեք թուրքական իշխանություններն այնքան քննադատության չէին ենթարկվել, ինչպես ավերիչ երկրաշարժին հետեւած այս օրերին: Իրավիճակն այնքան է սրվել, որ իշխանությունները սկսել են ճնշում գործադրել անկախ մամուլի վրա: Մասնավորապես «Թուրքիշ դեյլի նյուզ» հայտնի օրաթերթի խմբագիր Իլնուր Չեւիկը հայտարարել է, որ իրեն եւ այլ խմբագիրների զանգահարել է անձամբ երկրի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը եւ խնդրել, որ դադարեցնեն հրապարակումները, թե իշխանությունները ձախողված են:

Չնայած իշխանությունների ձեռնարկած նման ծայրահեղ միջոցառումներին, թուրքական իշխանությունների [illegible] շարունակվում է:

Շարունակվում են համառ խոսակցությունները Թուրքիայի առողջապահության նախարար Օսման Դուրմուշին պաշտոնանկ անելու մասին: Վերջինս բազմաթիվ անտրամաբանական արտահայտություններ է թույլ տվել արտասահմանյան մարդասիրական օգնության ու փրկարարների հասցեին:

Ազգայնական շարժում կուսակցության անդամ այս նախարարը շատ ավելի կտրուկ է արտահայտվել Հայաստանի ու Հունաստանի առաջարկած օգնության հասցեին. «Ես չեմ հավատում, որ նրանք ցանկանում են օգնել մեզ: Ես չեմ ուզում այստեղ հունական արյուն տեսնել», ասել է նա, ինչի համար վերջինիս պահանջում են հրաժարական տալ:

Ֆրանս պրես գործակալությունը հաղորդում է, որ Հայաստանի առաջարկած մարդասիրական օգնությունը ի սկզբանե ընդունվել ու ողջունվել էր Թուրքիայի արտաքին գերատեսչության կողմից: Նշվում է նաեւ, որ Հայաստանի փրկարարների ջոկատը շատ արդյունավետ կարող էր աշխատել աղետի գոտում, քանի որ 1988-ի ավերիչ երկրաշարժից հետո գտնվել է նմանատիպ պատրաստ վիճակում: Նույն աղբյուրը հղում կատարելով թուրքական «Ռադիկալ» օրաթերթին, նշում է, որ Հայաստանի օգնությունը մերժել է Թուրքիայի արտակարգ իրավիճակների կենտրոնը: «Ռադիկալը» գրում է, որ Թուրքիայում հակահայկական տրամադրություններ հրահրող ուժը MHP ազգայնական կուսակցությունն է, որի ձայնն էլ որոշիչ է եղել Հայաստանի օգնությունը մերժելու գործում: «Միայն նրա համար, որ նրանք հայ են, չպետք է մուտք գործեն Թուրքիա», գրում է թերթը ի ցույց հանելով նշված կուսակցության դիրքորոշումը:

700 պաղեստինցի կալանավորներ հացադուլ են սկսել

Օգոստոսի 23-ին իսրայելական Աշկալոն բանտում պաղեստինցի 700 կալանավորներ հացադուլ են սկսել՝ հերթ քայլ երկարատեւ ժամկետներով իրենց ազատազրկման շարունակության դեմ: Հայտնի է, որ պաղեստինցի բանտարկյալների հիմնախնդիրը 2 կողմերի բանակցությունների սայթաքելու պատճառներից մեկն է: Թել Ավիվը մերժում է նրանց ազատ արձակելու վերաբերող չափանիշների փոփոխումը, որոնք նա ժառանգել է նախորդ կառավարությունից: Այդ չափանիշների համաձայն, Իսրայելցու սպանության կամ վիրավորվելու մասնակցած որեւէ անձ չի ազատվում:

Միեւնույն ժամանակ պաղեստինցիները պահանջում են ազատ արձակել անկախությանը առնչվող կալանավորներին, ի կատարումն «Ուայ գետի» համաձայնագրի կետերի: Օգոստոսի 22-ին 2 կողմերը մասնակի համաձայնության են հասել այս հարցի շուրջ, քանի որ առաջիկա 2 ամսում Իսրայելը 2 խմբաքանակով ազատելու է պաղեստինցի որոշ բանտարկյալների: Այնուհանդերձ, դեռեւս առկա է չափանիշների տարաձայնություն, որոնց համաձայն որոշվելու են ազատվող բանտարկյալների անունները: Այդ պատճառով բանակցությունները դեռ շարունակվում են:

Ա. Մ.

digitised by A.R.A.R.@

Չարի եւ բարու սահմանից այն կողմ

1889 թ. հունվարի 3-ին փողոցում կաթվածահար է լինում Ֆրիդրիխ Վիլհելմ Նիցշեն՝ գերմանական փիլիսոփայության խոշորներից մեկը։ Արդեն երկու տարի «աղեստի գոտում» ապրող մտածողին սպասում էր եւս 12,5 տարվա երկրային կյանք, որը, սակայն, անցնում է հոգեբուժարանում։ 1900 թ. օգոստոսի 25-ին նա կնքում է իր մահկանացուն։ Այլեւս հող է դառնում նա, ով պարզապես խենթացրել էր գերմանական (եւ ինչու միայն գերմանական) փիլիսոփայության կանոնիկ ներկայացուցիչներին, ով հակափիլիսոփայական եւ հակահամակարգչային ժառանգության հիմնադիրն էր դարձել, ով դաժանորեն ջարդել էր պլատոնական կանոնիկ մտածողությունը եւ ով, վերջապես, կարողացել էր անցնել չարից ու բարուց անդին։ Դեռեւս երկրային գոյության ժամանակ՝ 1885 թվականին, երբ դեռ ուղեղը չէր մթագնել, Նիցշեն գրում է. «Հոգու եւ բարու մասին խոսել այնպես, ինչպես Պլատոնն է արել, անկասկած, նշանակում է ճշմարտությունը գլխիվայր շուռ տալ…»։ Եվրոպական մտածողությունը նա համեմատել է անշարժ լարված աղեղի հետ, որից ուր-որ է պոկվելու է նետը։ Ականջահավաքած փառահեղ կանոնիկության հասած գերմանական եւ համաեվրոպական միտքը չուներ ոգի։ Մարդկային էության, մտածողության զաղափարի համար բացասության մեկնակետ ընտրելով Ռ. Վագների երաժշտությունը եւ Ա. Շոպենհաուերի փիլիսոփայությունը, նա կատարելության է հասնում «Այսպես խոսեց Զրադաշտը» իր գլխավոր ստեղծագործությամբ (գրվել է 1883-1885 թթ.)։

Ամեն մի փիլիսոփայության հիմքում Նիցշեն տեսնում է բարոյականությունը, եւ ամեն մի աշխարհաճանաչողություն բարոյական (կամ անբարոյական) նպատակներ է հետապնդում, իսկ ճանաչողության մղումը լոկ որպես գործիք է ծառայում։ Մարդկային մտածողության, աշխարհաճանաչողության ամենավտանգավոր խութը նա համարում է երեւույթների, իրադարձությունների եւ մարդկանց դեմ/ում «չարի» եւ «բարու» կատեգորիաների կիրառությունը։ Ով կարողանում է անցնել այս սահմանը, խափառում է խաղաղությունը։ Իսկ նրանց ոչինչ եւ երբեք չի նետվում։ Բայց ազատ մտքի հսկաները փակվում են իրենց դղյակներում ու երբեմն-երբեմն ընդվզում…

«Ինչ ասել է փիլիսոփա՝ սա դժվար է սովորել այն պատճառով, որ սովորեցնելու բան չէ. դա պետք է «իմանալ» փորձից ելնելով, կամ պետք է դա չիմանալու հպարտությունն ունենալ։ Բայց որ այսօրվա օրով ողջ աշխարհը խոսում է բաներից, որոնց առնչությամբ ոչ մի փորձ չի կարող ունենալ, ամենաշատը եւ վատթարագույնս փիլիսոփաների եւ փիլիսոփայական վիճակների վրա է անդրադառնում. քչերը գիտեն նրանց, իրավունք ունեն իմանալ նրանց, եւ բոլոր հանրամատչելի կարծիքները նրանց մասին կեղծ են…»։ «Մեծագույն իրադարձություններն ու մտքերը, իսկ մեծագույն մտքերը մեծագույն իրադարձություններ են, ամենաուշն են հասկացվում, նման իրադարձությունների ժամանակ սերունդները դրանք չեն վերապրում, նրանց կյանքն անցնում է դրանց կողքով», պարզապես անխռով արձանագրել է մեծ մտածողը։ Կոնկրետ իրեն նկատի չի ունեցել, բայց լիովին վերաբերվում է նաեւ իրեն։ Ու հիմա, 99 տարի հետո, մենք ոչ թե թաղման արարողության ենք գնում, այլ՝ մարդկային մտածողության հաղթահանդեսի։

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՁՈՒԹԱՀԱՆԴԵՍ

Ցուցադրում է Հայաստանի ավագագույն նկարիչը

Սիմոն Գալստյանի հերթական անհատական ցուցահանդեսը, որը բացվեց Հայաստանի ազգային պատկերասրահում, զուգադիպեց նրա ծննդյան 85-ամյակին։ Նա հայ նկարիչներից ամենաավագն է։ Մերձավորները, ծանոթներն ու գործընկերները նրան «ուստա Սիմոն» են կոչում։ Այդ պատվավոր կոչմանը նա արժանացել է երկարամյա ստեղծագործական աշխատանքի ու մանկավարժական վաստակի համար։ Նրա ստեղծագործություններից հառնում են սիրտ ջերմացնող զգացումներ։

Սիմոն Գալստյանը հայրենի բնության երգիչ է։ Բնության տեսարաններն արված են գույնի ու գծի նուրբ զգացողությամբ։ Նկարչի ստեղծագործություններում զգալի թիվ են կազմում նաեւ մեր մշակույթի նշանավոր գործիչների, հերոսների եւ ժողովրդի մյուս արժանավոր զավակների դիմանկարները։ Ներկա ցուցահանդեսը նկարչի անցած ավելի քան 60-ամյա ստեղծագործական ուղու համառոտ ամփոփումն է, որը ոսկեղենի պատկերացում է տալիս հեղինակի նախասիրությունների, ոգորումների ու որոնումների հավասարմի մասին։

Մեծ էր հետաքրքրությունն արվեստագետի նոր անհատական ցուցահանդեսների նկատմամբ։ Բացման արարողությանը ներկա էին բազմաթիվ արվեստասերներ։

Ծերունազարդ նկարչին շնորհավորանքի խոսք ասացին եւ նրա ստեղծագործությունն ըստ արժանվույն գնահատեցին արվեստաբան Շահեն Խաչատրյանը, նկարիչներ Վարդգես Ստեփանյանը, Մկրտիչ Սեդրակյանը եւ ուրիշներ։

ՆՈՒՆՈՒՖ ԹՈՐՈՍՅԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Ու չայները խլանում են խխունջի մեջ անցյալի

Վահան Մելիքյանը պատմական գիտությունների թեկնածու է, երկար տարիներ աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում, դասավանդում Մ. Հերացու անվան բժշկական համալսարանում։

Վահանի բանաստեղծությունների առաջին գիրքը լույս է տեսել օրերս՝ «Սեր եւ խաչքարեր» վերտառությամբ։ Մինչ այդ Վ. Մելիքյանը հայ ընթերցողի գրասեղանին է դրել պատմագիտական մեկ աշխատություն եւ բազմաթիվ գիտական հոդվածներ։ Գրքում ներկայացված ստեղծագործությունները ընդգրկված են «Կարմիր մամռոս ծեռ օվկիանում», «Սեր եւ խաչքարեր», «Անիի դաշտում իմ սիրտն է տեսնում», «Մեր դարի մասին ամեն ինչ ասվել է», «Արեւային ժամացույց» եւ «Русалочная станция» բաժիններում։ Այո՛, մի զարմացեք, Վ. Մելիքյանը նույն հաջողությամբ ստեղծագործում է նաեւ ռուսերեն լեզվով։

Վ. Մելիքյանի բանաստեղծական գիրքը խորունկ անդրադարձ է հայոց պատմության դրամատիկ, հիշարժան ու խորհրդանշական ելեւէջների։ Բանաստեղծը իր ստեղծագործության առանցքում կանգնեցնում է հայոց սրբազան խորհրդանիշ պատմական վկաներ՝ Անին ու Արագածը, Մասիսներն ու Արարատը, Արա լեռն ու Անբերդը, Աժդահակն ու Արսավազը։

Որտե՞ղ սեր ու նվիրում կա հայրենական սրբությունների հանդեպ, որն այսպես է սահմանվել.

Ծնվեց եւագ հազարամյա,
կատուցայլս, հողական,
Ու զավակ Մասիս սար
խառնարանում հայկական,
Ո՞ր մի երկրում այդքան սեր կա,
Այն ո՞ր մայրը Մասիս կտա։

Բանաստեղծի հայացքը լուսավոր ու լավատեսական է իր ժողովրդի գալիքի հանդեպ, քանզի համոզված է, որ այս հողն ու այս երկիրը կտաքի իր հայեցի կերպն ու նկարագիրը, թեկուզ տասը դարեր հետո նույնպես, թեկուզ թուրքի տեղ այլ ցազան մեզ «հյուր» գա։ Թուրքը, բանաստեղծի խոսքով, թեեւ կույր մկան նման խարեր է փախցրել մեր նյութական ու հոգեւոր գանձերից, միեւնույն է, չի շահելու, քանի որ մեկ է՝

Անիի խարեր դեռ ու դեռ ընկած,
Դու՛ եմ աշխարհին Մայր Տաճար տալու…

Վահանի բանաստեղծական էության մեջ հունցված են նուրբ եւ խորունկ ծալքեր մեր հավաքական ազգային հոգեկան կերտվածքից, ինչպես նաեւ այն վսեմն ու հանդիսավորը, ինչը հատուկ է հայոց հազարամյա պատմական անցուդարձին։ Երեւույթների զարմանալի ընդհանրացումով ու խտացումով բանաստեղծը կանգնում է համազգային զգացումների եւ մտածումների կիզակետում։ Ահա թե ինչու նրա բանաստեղծական գիրքը կարող է արձանագրել նաեւ այսպես.

1915 թվին դուրս ենք երկրից
(չէ, Հայաստանից չէ, մեր մոլորակից)
Մի խոսքով, փախչում եմ.
Անհնար դարձավ այդքան մոտիկից
գնել աշխարհը
Ու՛ր տրոփում է Արարատ լեռան երկիրը
ցավից։

ԱՐՄԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Մոնրեալում բեմադրել են Տիգրան Չուխաջյանի կատակերգությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Մոնրեալի Սուրբ Հակոբ վարժարանի աշակերտները բեմադրել են Տիգրան Չուխաջյանի «Կարինե» երաժշտական կատակերգությունը (բեմադրող ռեժիսոր՝ Անահիտ Գույումջյան)։ Տեղեկությունը հաղորդել է «Յառաջը», նշելով պատանի արտիստների ինքնավստահ, գերազանց խաղը։

Զրույց կարճասեւ վերադարձի ավարտին

Ճարտարապետ եւ նկարիչ Արարատ Հայրեյանը մինչեւ 1994 թ. այսինքն՝ երկրաշարժից 6 տարի անց, Սպիտակ քաղաքի գլխավոր ճարտարապետն էր եւ քաղաքաշինական խորհրդի ղեկավարը։ Վերջերս գերմանաբնակ Հայրեյանը Հայաստանում էր։

– Պրն Հայրեյան, որպես ամենադժվար տարիներին քաղաքի վերականգնումը ստանձնած մասնագետ՝ ինչպիսի՞ն տեսաք այսօրվա Սպիտակը։

– Անշուշտ, շինարարական աշխատանքներում ինչ-որ աշխուժացում նկատվում է։ Նախավերջին այցելության ընթացքում առիթ ունեցա հանդիպելու բոլորիս հայտնի Զիմ Թորոսյանին, որից տեղեկացա քաղաքային հրապարակի կառուցման մասին։ Հիմա մրցույթ է հայտարարված քաղաքում բնակելի թաղամաս կառուցելու նախագծերի վերաբերյալ։ Նաեւ տեսա, որ քաղաքում կարգավորվում են ջրամատակարարման եւ գազամատակարարման խնդիրները։ Այս ամենը հույս է ներշնչում, թե շինարարությունը, որ 1994-ից գրեթե լիովին դադարեցված էր, վերստին թափ կհավաքի եւ քաղաքն էլ քաղաքի կնմանվի։

Վերականգնողական աշխատանքների առումով Սպիտակը ծախողակ քաղաք էր։ Հաշվի առնելով, որ Սպիտակը երկրաշարժի էպիկենտրոնն էր՝ հին տեղում քաղաքի վերականգնումն աննպատակահարմար համարեցին։ Այդպես էլ ծնվեց քաղաքը նոր տեղում կառուցելու որոշումը։ Այն ժամանակ էլ, հիմա էլ ես որոշումը ճիշտ չեմ համարել։ Համաշխարհային քաղաքաշինության պրակտիկայում չի հիշատակված նման դեպք, երբ ավերված բնակավայրն ու անօթեւան ժողովրդին թողած՝ նախագծում ծնողի վերականգնմանը նախատեսված ժամանակը նվիրվեց երկարատեւ ննարկումներին, իսկ այդ ընթացքում երկրի տնտեսական վիճակը վերջնականապես վատթարացավ, աշխարհից ուղարկված մարդասիրական օգնությունն էլ հետզհետե դադարեցվեց։

Արդյունքում՝ նոր քաղաքը կառուցվեց ընդամենը 20 տոկոսով։ Ցեստարմիր էր, որ նոր Սպիտակի համար էլ սկսեցինք ցավ զգալ, քանի որ աշխատանքներ էր կատարված, բնակչության որոշ մասն էլ տեղափոխված էր այնտեղ։ Քաղաքն այսօր էլ մի երկատված օրգանիզմ է հիշեցնում, որի մի կեսում մարդիկ դանդաղորեն վերականգնում են հինը, իսկ մյուսին փորձում են կենդանի շունչ հաղորդել։

Այժմ լրջորեն վերանայվում են հին քաղաքի կառուցապատման նախագծերը։

– Իսկ ինչպիսի՞ն է այժմյան երեւանի ճարտարապետական դեմքը։

– Փոխվել է գրեթե անճանաչելիության աստիճան։ Գերակշռում է անիմաստ շինությունը, որը հաճախ անճաշակության է վերածվում. չես կարող չզարմանալ, երբ, օրինակ, այլուրդ են ընկնում մարմարե բենզակայաններ… Սակայն սա լոկ արտաքին փայլ է, իսկ իրականում սոցիալական հակասություններն ավելի են խորացել։

– Այստեղ ապրած ժամանակ որպես նկարիչ ունեցել եք անհատական ցուցահանդեսներ։ Հայաստանի սահմաններից դուրս Ձեզ ո՞ր բնագավառում եք ավելի վստահ զգում՝ ճարտարապետությա՞ն, թե՞ նկարչության։

– Դժվարանում եմ ասել, որովհետեւ երկու գործով էլ զբաղվում եմ հավասարապես, եւ երկուսում էլ աշխատանքներս համարվում են հաջողված։ Այնտեղ մեկնեցի որպես ազատ ստեղծագործող եւ հիմա Գերմանիայի նկարիչների եւ ճարտարապետների միությունների անդամ եմ։ Այսօր Գերմանիայի կառավարությունը շինարարական աշխատանքներ է իրականացնում նախկին ԳԴՀ-ի տարածքում՝ վերակառուցելով բնակելի ֆոնդը. իմ նախագծերը եւս ընդգրկված են ծրագրի շրջանակներում։

Առաջին անգամ սկսեցի զբաղվել մանկավարժական գործունեությամբ. արդեն 5 տարի նկարչություն եմ դասավանդում տեղի ժողովրդական համալսարանում։ Որպես նկարիչ ունեցել եմ բազմաթիվ անհատական ցուցահանդեսներ տարբեր երկրներում՝ Գերմանիայում, Պորտուգալիայում, Իտալիայում, Ֆրանսիայում եւ այլուր։ Գերմանիայում ներկայացված ցուցահանդեսներն ինձ բավականին ճանաչում բերեցին։ Մեծ ցանկություն ունեմ նոր աշխատանքներս երեւանում եւս ցուցադրելու։

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Ոչ-ոքի՝ վճռական գործողություններից առա՞ջ

Զավեն Հովհաննիսյանը հաղորդում է Լաս Վեգասից

Բոլոր շախմատիստները փոքր-ինչ սնահավատ են: Շատ-շատերը, համենայն դեպս, հավատում են «հաջողակ» գրչին, թիլիսմանին, խաղասրահ տանող մշտական ճանապարհին... Բացառություն չեն կազմում նաեւ Լաս Վեգասում անցկացվող աշխարհի առաջնության եզրափակիչի մասնակիցները: Խալիֆմանը մրցաշարի սկզբից՝ մոտ 25 օր, չի սափրվել. վախենում է «փախցնել» հաջողությունը: Հակոբյանը երկրորդ պարտիային ներկայացավ այն նույն վերնաշապիկով, որը կրում էր ամբողջ մրցաշարի ընթացքում եւ որին «պարտական» էր միայն նախորդ պարտությամբ ավարտված օրը: Վլադիմիրն այս խաղի ժամանակ հրաժարվեց նաեւ այն աթոռից, որն ընտրել էր առաջին պարտիայում, եւ այս անգամ երկու մրցակիցներն էլ ընկղմվել էին աշխարհի առաջնության համար Յունգֆրաուում հատուկ պատրաստված ցեղ բազկաթոռների մեջ:

Մրցասրահում եւս մեկ նորություն էր սպասվում: ՖԻԴԵ-ի ղեկավարության խնդրանքով մենք Լոս Անջելեսի մեր հայրենակիցների միջոցով մի քանի ժամում մրցասրահ հասցրինք Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշը, որը Ռուսաստանի համանման խորհրդանիշի հետ միասին պետք է տեղադրվեր բեմում: Ցավոք, «խալիֆմանականները» առայժմ միայն սպասում են իրենց դրոշին, եւ մինչեւ դրա «ժամանումը» գլխավոր մրցավար Գիյսենը խորհում է, թե ինչպես վարվել այնուամենայնիվ, մրցակիցներից միայն մեկի դրոշի տեղադրումն ընդունված չէ:

Ի դեպ, կազմակերպիչների խնդրանքով նրանց տրամադրել ենք Հայաստանի Հանրապետության հիմնը, որը կհնչի, իհարկե, միայն Հակոբյանի հաղթանակի դեպքում:

Անդրադառնալով երկրորդ պարտիայի զուտ շախմատային կողմին, ասենք, որ Վլադիմիրը սեւերով ընտրեց փոքր-ինչ անսովոր շարունակություն եւ ստացավ ոչ ակտիվ, բայց շատ ամուր դիրք: Մամուլի կենտրոնում որոշ նախապատվություն, այնուամենայնիվ, տալիս էին Խալիֆմանին եւ սպասում էին, որ նա սպիտակներով կփորձի համարձակ գործողություններ ծավալել:

Այդ ժամանակ ռուսաստանյան ՆՏՎ հեռուստաընկերության շախմատային մեկնաբան, գրոսմայստեր Մարինա Մակարիչեւան ինձանից փոքրիկ հարցազրույց խնդրեց: Ճեմասրահում դեռ տեսագրվում էր մեր զրույցը, երբ բացվեց մրցասրահի դուռը եւ հայտնվեց ուղեկիցների հետ աշխույժ զրուցող... Խալիֆմանը: Փոքր-ինչ անց պարզվեց, որ չցանկանալով դիրքն ուժեղացնելու որեւէ միջոց, նա արդեն 18-րդ քայլում ոչ-ոքի է առաջարկել, որը, իհարկե, ընդունել է Հակոբյանը: Մրցախաղի հաշիվը դարձավ 1,5-0,5՝ Խալիֆմանի օգտին, որն, ի դեպ, պարտիայի ավարտից հետո մամուլի կենտրոնում բավականին երկարատեւ մամուլի ասուլիս կազմակերպեց:

Հակոբյանը խաղի ավարտից անմիջապես հետո գնաց «Ցեզարս Պալասի» իր սենյակը: Սպիտակներով նա արդեն երրորդ, կարեւորագույն պարտիայի հետ է...

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Պայքարը շարունակում է միայն Արտյոմ Սիմոնյանը

Հյուսթոնում ընթացող ըմբշամարտի աշխարհի 10-րդ առաջնության մեկնարկը բավական խոստումնալից էր Հայաստանի մարզական պատվիրակության համար: Որինգ դուրս եկած մեր բոլոր չորս ըմբշամարտիկներն էլ հաղթանակով ավարտեցին իրենց մենամարտերը եւ մտան հաջորդ փուլ: Ցավոք, վնասվածքի հետեւանքով այդպես էլ մրցապատերազմ դուրս չեկավ մեր հավաքականի 5-րդ ներկայացուցիչը՝ 75 կգ քաշային ըմբշամարտիկ Մխիթար Վանեսյանը: Հայ ըմբշամարտիկներից առաջինը ռինգ դուրս եկավ Եվրոպայի գավաթակիր, վանաձորցի Վախթանգ Դարչինյանը (51 կգ): Մեկնարկում նրան բավական դժվարին մրցակից էր բաժին ընկել՝ աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, կուբացի Սամուել Սանչեսը: Մրցակիցների միջեւ նախկինում կայացած երկու մենամարտում էլ հաղթող էր ճանաչվել կուբացի ըմբշամարտիկը: Սակայն այս անգամ հաջողությունն ուղեկցեց հայ մարզիկին, որը մրցակցից համոզիչ առավելությամբ վերցրեց:

Ոչ պակաս ուժեղ մրցակցի՝ աշխարհի նախորդ առաջնության բրոնզե մրցանակակիր, ֆրանսիացի Ռաշիդ Բուլիսայի հետ մենամարտեց Արամ Ռամազյանը (54 կգ): Արամն էլ գերազանցեց մրցակցին եւ արժանի հաղթանակ տարավ: 57 կգ քաշային կարգում Արտյոմ Սիմոնյանը պարտության մատնեց Գվինեա Պապուայի ներկայացուցիչ Լ. Իտեային, իսկ Արթուր Գեւորգյանը (60 կգ) առավելության հասավ հունգարացի Ռ. Մագզիգի նկատմամբ:

Ցավոք, մրցումների երկրորդ փուլում մեր քառյակին չհաջողվեց շարունակել հաղթարշավը: Միայն Եվրոպայի փոխչեմպիոն Արտյոմ Սիմոնյանը հաղթանակած թողեց ռինգը, այս անգամ առավելության հասնելով հունգարացի Յանոշնագիի նկատմամբ: Իսկ ահա Վախթանգ Դարչինյանը, Արամ Ռամազյանն ու Արթուր Գեւորգյանն ավարտեցին իրենց ելույթներն ամերիկյան ռինգում՝ վերածվելով հանդիսականի: Վախթանգը միավորների չնչին տարբերությամբ զիջեց Ատլանտայի օլիմպիադայի արծաթե մեդալակիր, Ղազախստանի ներկայացուցիչ Բ. Զամանբեկովին: Վերջինիս հայրենակից Ս. Ելեուովը պարտության մատնեց Արամ Ռամազյանին, իսկ Արթուր Գեւորգյանը պարտվեց ռումինացի Գ. Լուսցից:

Առջեւում քառորդ եզրափակիչ մենամարտերն են: Այս փուլում Արտյոմ Սիմոնյանը կհանդիպի ռումինացի Օվիդիու Բոբիրնասիի հետ:

ԼՈՒՐԵՐ

Արժանացավ մրցանակի

Թալլինում անցկացված սուսերամարտի միջազգային մրցաշարում հաջող հանդես եկավ 16-ամյա Արսեն Խաչատրյանը: Տղամարդկանց մրցաշարում, խոցասուսերակիրների մրցավեճում Արսենը գրավեց մրցանակային 3-րդ տեղը: Մարզիչ Անդրանիկ Արազյանի սանի համար սա, անկասկած, հաջողություն է:

Ի դեպ, նախնական պայմանավորվածության համաձայն, սեպտեմբերի 7-ին սպասվում է սուսերամարտի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Ռենե Ռոխի ժամանումը Երեւան:

Աղասու հերթական հաղթանակը

Ընթացիկ մրցաշրջանում ամերիկացի թենիսիստ Անդրե Աղասին կրկին լավ մարզավիճակում է, ինչի մասին վկայում են նրա հաջող մրցելույթները: Դրանց շնորհիվ նա այս տարի տեւական ընդմիջումից հետո որոշ ժամանակով կրկին գլխավորեց թենիսիստների համաշխարհային դասակարգման ցուցակը: Օգոստոսի 30-ին մեկնարկելու է «Մեծ սաղավարտ» մրցանակի խաղարկության չորրորդ մրցաշարը՝ ԱՄՆ-ի բաց առաջնությունը: Անկասկած, Աղասին համարվում է հաղթողի կոչման հիմնական հավակնորդներից մեկը: Այս օրերին առաջիկա մրցաշարի մասնակիցները հանդես են գալիս զանազան մրցումներում: Մասնավորապես, Աղասին դարձավ Վաշինգտոնում անցկացված մրցաշարի հաղթող՝ եզրափակիչում առավելության հասնելով Եվգենի Կաֆելնիկովի նկատմամբ: Տորոնտոյում ավարտված Կանադայի բաց առաջնության հաղթողի կոչմանն արժանացավ շվեյցարուհի Մարտինա Հինգիսը: Դա այս մրցաշրջանում նրա 6-րդ տիտղոսն էր: Վճռական խաղում Հինգիսը հաղթեց Մոնիկա Սելեշին, որը նախորդ չորս խաղարկություններում նվաճել էր չեմպիոնուհու կոչումը:

Ռեկորդը գերազանցվեց

Սիդնեյում անցկացվող խաղաղօվկիանոսյան խաղերի լողի մրցումներն այլի են ընկնում ռեկորդների առատությամբ: Գրանցված ռեկորդային չորս արդյունքներից ամենաուշագրավն, անկասկած, ամերիկուհի Ջենի Թոմփսոնի համաշխարհային նվաճումն է: Վերջինս 100 մ բատերֆլայ լողաձեւում 0,05 վրկ-ով գերազանցեց 18-ամյա վաղեմություն ունեցող ռեկորդը: Փոխանցումալողում օլիմպիական 5 ոսկե մեդալների տիրացած լողորդուհին մրցատարածությունն անցավ 57,88 վրկ-ում:

Տղամարդկանց մրցաշարում գերազանց է հանդես գալիս մարզաշխարհի «ծագող աստղ», ավստրալացի 16-ամյա Յան Թորփը, որն արդեն սահմանել է համաշխարհային երկու ռեկորդ 200 մ եւ 400 մ ազատ լողաոճերում: Հարավաֆրիկացի Պեյնի Հեյնը 100 մ բրաս լողաոճում 0,43 վրկ-ով գերազանցեց իրեն իսկ պատկանող համաշխարհային ռեկորդը: Դա վերջին հինգ շաբաթվա ընթացքում Հեյնի սահմանած համաշխարհային 5-րդ ռեկորդն է: Հատկանշական է, որ դեռեւս անցյալ տարի հարավաֆրիկացի լողորդուհին որոշել էր հրաժեշտ տալ սիրած մարզաձեւին: Կարծում ենք, որ գերազանց ելույթներից հետո Հեյնն այլեւս նման մտադրություն չունի:

Սեւիլիան հյուրընկալել է թեթեւատլետներին

Իսպանական Սեւիլիա քաղաքում իրենց մրցավեճն են սկսել աշխարհի ուժեղագույն թեթեւատլետները, որոնք վիճարկում են աշխարհամասի չեմպիոնի կոչումը: Աշխարհի 7-րդ առաջնությունում հանդես են գալիս ռեկորդային թվով երկրների (205) 1952 պատվիրակներ, որոնք կխաղարկեն մեդալների 46 հավաքածու: Հայաստանն ուժերի այդ ստուգատեսում ներկայացնում է Արմեն Մարտիրոսյանը, որը հանդես կգա հեռացատկում եւ եռացատկում:

Առաջնության առաջին ոսկե մեդալին արժանացավ ամերիկուհի Ստեյֆի Գրայժուլեն: Կանանց ձողացատկի մրցումներում, որն առաջին անգամ է ընդգրկվել աշխարհի առաջնության ծրագրում, Գրայժուլեն կրկնեց հանրահայտ ավստրալուհի Էմմա Ջորջի համաշխարհային ռեկորդը՝ ցատկելով 4 մ 60 սմ: Ի դեպ, ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչները շատ մրցաձեւերում համարվում են հաղթողի հիմնական հավակնորդներ: Առայժմ նրանք արդարացնում են սպասելիքները: Գնդի հրման մրցումներում չեմպիոնի կոչմանն արժանացավ ամերիկացի Ջոն

Հանտերը (21 մ 79 սմ): Մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում արագավազորդների մրցավեճը: Այստեղ էլ ամերիկացի մարզիկները մրցակցությունից դուրս էին: 100 մ վազքում տղամարդկանցից լավագույնը Մորիս Գրինն էր (9.8 վրկ), կանանցից առաջինը վերջնագիծը հատեց Մերիոն Ջոնսը (10,7 վրկ): Ի դեպ, Ջոնսի արդյունքն աշխարհի առաջնությունների նոր ռեկորդ է:

Մուրճի նետման հատվածում լավագույն արդյունք ցույց տվեց գերմանացի Կարստեն Կոբսը, իսկ յոթնամարտում չեմպիոնի կոչմանն արժանացավ ֆրանսիացի Յունիս Բարբերը:

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Այդահո: 2. Ասպես: 3. «Ալինա» 4. «Անտուն»: 6. Ծմակուտ: 11. Մանդրիլ: 12. Կարլեյն: 13. Հուգենոտ: 14. Դոլոմիտ: 15. Կվարս: 16. Կագոր: 20. Զայսան: 22. Որոտան: 24. Արագոն: 25. Կաֆկա: 26. Նովեր:

Հորիզոնական

5. Բյոռնս: 7. Լեսինգ: 8. Պարմանի: 9. Տոսկանա: 10. Մոմիկ: 13. Հուդիթ: 15. Կասիկ: 17. Օդիլա: 18. Գրեկով: 19. Սեզար: 21. Գոլան: 23. Տիտան: 25. Կլայգեն: 27. Ծիլատով: 28. Մարշակ: 29. Եգոպոս:

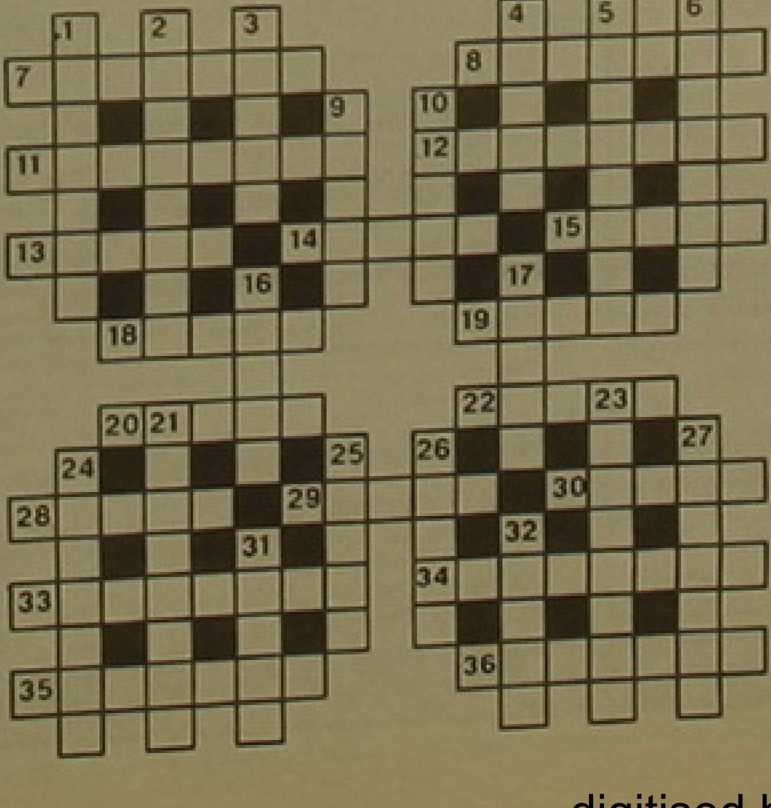

Ուղղահայաց

1. Համասեռամոլ, ...: 2. Ռուս բանաստեղծուհի, թարգմանչուհի: 3. Գեղարվեստական հատուկ ոճ ճարտարապետության մեջ: 4. Արթուզովի պիեսներից: 5. Վերածննդի դարաշրջանի աշխարհիկ երաժշտա-բանաստեղծական ժանր: 6. Խեժանյութ, որը պատրաստում են մեղուները: 9. Վարսահարդարների միջազգային մրցույթների ռուս դափնեկիր: 10. Սեղանի վրա ծեփով արված պատկերազարդում: 16. Հացազգիների ընտանիքի բույս: 17. Գերմանացի իդեալիստ փիլիսոփա: 21. Ռուս դերասան, խաղացել է Մոսսովետի եւ Վախթանգովի անվան թատրոններում: 23. Գերմանացի կոմպոզիտոր: 24. Ադրբեջանից ազատագրված հայկական բնակավայր այժմյան Արցախի կազմում: 25. Քաղաք Ֆինլանդիայի հարավում: 26. Օրվա պահ: 27. Կղզի Փոքր Անտիլյան կղզիների խմբում: 31. Շինանյութ: 32. Հին ռուսական լեգենդար երգիչ-պատմող, որի անունով կա նաեւ երաժշտական գործիք:

Հորիզոնական

7. Աչքի սուր վարակիչ հիվանդություն: 8. Թատրոն Մոսկվայում: 11. Իտալացի աշխարհահռչակ ջութակահար: 12. Գերմանացի մատերիալիստ փիլիսոփա: 13. Համակարգ, որը ճշտությամբ վերարտադրում է մարդու ֆիզիկական եւ բանական գործողությունները: 14. XVIII դ. ֆրանսիացի մատերիալիստ փիլիսոփա, մեծ լուսավորիչ: 15. Վիտ ունեցող: 18. Հունական դիցաբանության մեջ գինու եւ խրախճանքների աստվածը: 19. Տաշած փայտե սյունիկ՝ խաղի համար: 20. Սուր զենք: 22. Շրջելաձեւ սալիկի տեսակ: 28. Գետ Արեւմտյան Աֆրիկայում: 29. Քաղաք Գվինեայում, վարչական կենտրոն, անվանվում է աստվածաշնչյան անունով: 30. Եվրոպական պետության մայրաքաղաք: 33. Տապը զինվորի ավագ: 34. Միստիկ ժանրի երաժշտական ստեղծագործություն, որը զարգացրել են Բախը եւ Հենդելը: 35. Ռուս դերասան, երգիչ-երգահան: 36. Պետություն Կենտրոնական Աֆրիկայում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Ռուսական «Գազպրոմը» մրցակից է անդրկասպյան գազատարին

ԹԲԻԼԻՍԻ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեպի Թուրքիա Ադրբեջանի եւ Վրաստանի տարածքով թուրքմենական գազի տարանցման նախագիծը Ադրբեջանի ԱԳՆ ղեկավար Թոֆիկ Զուլֆուգարովը անվանել է հեռանկարայիններից մեկը:

Չնայած Թուրքիայում տեղի ունեցած ավերիչ երկրաշարժին, ուժի մեջ է մնում սեպտեմբերի կեսին Անկարայում չորս նախագահների՝ Թուրքմենիայի, Ադրբեջանի, Վրաստանի եւ Թուրքիայի, հանդիպում անցկացնելու թուրքմենական գազի փոխադրման նախագծի առնչությամբ պայմանավորվածությունը:

Թուրքիայում ծրագրվում է ստորագրել համաձայնագիր անդրկասպյան նախագծի առնչությամբ Աշգաբադի, Բաքվի, Թբիլիսիի եւ Անկարայի պաշտոնյաների միջեւ, ինչպես նաեւ փաստաթղթով ամրագրել կոնսորցիումի ձեւավորումը դրա շինարարության համար: Թուրքմենիա-Ադրբեջան-Վրաստան-Թուրքիա գազատարի շինարարության կողմնորոշիչ արժեքը կազմում է 3 միլիարդ դոլար: Նրա թողունակությունը տարեկան 30 միլիարդ խորանարդ մետր է: Պաշտոնապես հայտարարված է, որ դաշինքի առաջնահերթ խնդիրը համատեղ աշխատանքն է Անդրկասպյան գազատարի նախագծի վրա, որի իրականացումը ծրագրվում է 2002 թվականին:

Մինչդեռ, Աշգաբադի հիմնական մրցակիցը դեպի թուրքական շուկա մատակարարային ելքի պլանների իրականացման գործում Ռուսաստանն է: Ռուսական «Գազպրոմը» մտադրվում է իրականացնել ռուսական գազի Սեւ ծովով փոխադրման սեփական «Երկնագույն հոսք» նախագիծը:

Թուրքիան 45 հազար դագաղ է խնդրել

ԱՆԿԱՐԱ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄԱՐՔ: Թուրքիայի կառավարությունը 45 հազար դագաղ է խնդրել միջազգային կազմակերպություններից՝ օգոստոսի 17-ին երկրի հյուսիս-արեւմուտքում տեղի ունեցած երկրաշարժի հետեւանքով զոհվածների մարմինները հողին հանձնելու համար: ՄԱԿ-ի մարդասիրական հարցերով զբաղվող եվրոպական տարածաշրջանային գրասենյակի ղեկավար Սերջիո Պյացին այսօր հայտնել է, որ դիակների մեծամասնությունը դեռեւս գտնվում է փլատակների տակ: Համաձայն նրա խոսքերի, ներկայիս պաշտոնական տվյալները վկայում են, որ երկրաշարժի հետեւանքով զոհվել է 12 հազար 148 եւ վիրավորվել 34 հազար 448 մարդ: Սակայն հետագայում պետք է ակնկալել, որ զոհերի թիվը կհասնի 40 հազարի: Պյացին նաեւ ընդգծել է, որ երկրաշարժն ընդգրկել է 31 հազար քառ. կմ տարածք, այսինքն՝ Սիցիլիա կղզու չափի մի ամբողջ տարածք:

Վեց հազար պահեստայիններ են զորակոչվել Չեչնիայում

ՄՈՍԿՎԱ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պաշտոնական Գրոզնին մեծացնում է իր ուժային կառույցները: Չեչնիայում զինվորական ծառայության կոչված պահեստայինների ընդհանուր թիվն այժմ հասել է 8 հազարի:

«Չեչնիայի Հանրապետությունում տեղի ունեցող բացասական երեւույթները էական ազդեցություն» են ունենում ինչպես Դաղստանի, այնպես էլ Չեչնիային սահմանակից Ռուսաստանի Դաշնության մյուս սուբյեկտների կացության վրա: Տարածելով «Չեչնիայի տարածք դաշնային զորքեր մտցնելու սպառնալիքի մասին առասպելը», պաշտոնական Գրոզնին շարունակում է իր ուժերի մասնակի վերախմբավորումը Դաղստանին, Ինգուշիային եւ Ստավրոպոլի երկրամասին սահմանակից շրջաններում, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդել են Դաղստանի ներքին գործերի նախարարությունում:

Դաղստանի ներքին գործերի նախարարության հաղորդման համաձայն, Չեչնիայում մի շարք ընդդիմադիր գործիչներ բացեիբաց կոչ են անում «մեծացնել չեչեն կամավորների թվաքանակը», որպեսզի հետագայում նրանց ուղարկեն Դաղստանի տարածքում գործող ելուզակային կազմավորումների տրամադրության տակ:

Դաղստանի ներքին գործերի նախարարությունում այն կարծիքին են, որ «այդ հարցում առավել ակտիվություն է դրսեւորում Չեչնիայի նախկին նախագահ Զելիմխան Յանդարբիեւը: Նրա անմիջական մասնակցությամբ է ընթանում գրոհայինների հերթական խմբավորման կազմավորումը:

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՄՆ-Ի ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԹԵՄԻ

Հայ օգնության ֆոնդ

FUND FOR ARMENIAN RELIEF

Ի գիտություն ավագ դպրոցի առաջին կուրսեցիների

Հայ առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ) «Մաքսուսյան կրթավճար» ծրագրի շրջանակներում պետական բուհերի (ԵՊՀ, ժող. տնտ. ինստ.) այս տարվա դիմորդների համար հայտարարում է մրցույթ, որի արդյունքում 10 հաղթողների ուսման վարձը լրիվ ծավալով, լիովին կվճարվի ՀՕՖ-ի կողմից:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն դիմորդները, որոնք

ա) ունեցել են բարձր առաջադիմություն դպրոցում (միջնակարգ կրթության վկայականի միջին գնահատականը 4,5-ից բարձր է), ավարտական քննությունները հանձնել են գերազանց, իսկ ընդունելության քննությունները՝ բարձր գնահատականներով, սակայն մրցույթով դուրս են մնացել անվճար ուսուցման ցուցակներից եւ օգոստոսի 31-ի տվյալներով անցել են վճարովի ուսուցման բաժիններ,

բ) պետական բուհերի դիմորդներ են. տնտեսագիտություն, կառավարում, իրավագիտություն, միջազգային հարաբերություններ, լրագրություն մասնագիտությունների գծով,

գ) սոցիալապես կարիքավոր ընտանիքներից են,

դ) համաձայն են ուսման ավարտից հետո նվազագույնը 5 տարի (կամ իրենց ուսման տարիների չափով) ապրել եւ աշխատել Հայաստանի Հանրապետությունում կամ Արցախում:

Վերջին կետի վերաբերյալ ՀՕՖ-ի եւ ուսանողի միջեւ կնքվում է պայմանագիր, որի խախտման դեպքում տվյալ ուսանողը կամ նրա ընտանիքը պետք է փոխհատուցի ուսման հետ առնչվող ՀՕՖ-ի կատարած ծախսերը՝ հավելավճարով:

Ուշադրություն

Ուսման ընթացքում ուսանողի առաջադիմության անկման կամ նրա ընտանիքի սոցիալական վիճակի բարելավման դեպքում ՀՕՖ-ը կդադարեցնի ուսման վճարումը: Մրցույթին մասնակցել ցանկացող դիմորդները, որոնց տվյալները համապատասխանում են վերոհիշյալ պայմաններին, կարող են ներկայանալ ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի գրասենյակ եւ լրացնել համապատասխան դիմումի ձեւը: Դիմումին կից պետք է ներկայացնել անձնագիր (պատճեն), միջնակարգ կրթության վկայական (պատճեն), ընդունելության քննությունների քննաթերթիկ, համապատասխան տեղեկանք վճարովի ուսուցմամբ ուսանող դառնալու վերաբերյալ, ընտանիքի սոցիալական անձնագիր (պատճեն): Անհրաժեշտության դեպքում կարող են պահանջվել նաեւ տեղեկանքներ բնակության վայրից, համայնքի սոցիալական ծառայությունից եւ այլն:

Դիմումներն ընդունվում են 1999 թ. օգոստոսի 31-ից սեպտեմբերի 3-ը ներառյալ: Սույն մրցույթի արդյունքները կամփոփվեն ս. թ. սեպտեմբերի 15-ին: Խնդրվում է չզանգել եւ անձամբ ներկայացնել անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը:

Հասցեն՝ Երեւան, Խորենացի 22

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժին

Հայերեն-անգլերեն թարգմանություն գրոսաշրջության բնագավառում

տեւողությունը՝ սեպտեմբերի 13-ից մինչեւ հոկտեմբերի 13-ը երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի օրերին, ժամը 17:00-20:00

վարձը՝ 50 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)

Գործարար հաղորդակցություն անգլերենով

տեւողությունը՝ սեպտեմբերի 14-ից մինչեւ հոկտեմբերի 15-ը երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերին, ժամը 17:00-20:00

վարձը՝ 50 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)

TOEFL, GMAT, GRE նախապատրաստական դասընթացներ

տեւողությունը՝

TOEFL, GRE — սեպտեմբերի 14-ից մինչեւ հոկտեմբերի 16-ը երեքշաբթի, հինգշաբթի օրերին, ժամը 17:00-20:00 եւ շաբաթ օրերին, ժամը 10:00-13:00

GMAT — սեպտեմբերի 13-ից մինչեւ հոկտեմբերի 15-ը երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերին, ժամը 17:00-20:00

յուրաքանչյուրի վարձը 95 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)

AUA IEP ուսանողների համար՝ 10 տոկոս զեղչ

Հայերեն օտարերկրացիների համար

տեւողությունը՝ սեպտեմբերի 13-ից մինչեւ նոյեմբերի 18-ը երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերին, ժամը 17:00-20:00

վարձը՝ 125 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)

- Դասընթացների գրանցումը եւ վճարումը տեղի կունենան Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի (ՀԱՀ) 19ա սենյակում, ժամը 9:00-ից մինչեւ 17:45
- Յուրաքանչյուր դասընթացում կընդգրկվեն նվազագույնը 10, առավելագույնը 15 դիմորդներ
- Բացի անգլերենի առաջին փուլից, անգլերենի մյուս դասընթացներում ընդգրկվելու համար դիմորդները պետք է հանձնեն անգլերեն լեզվի քննություն, որը տեղի է ունենում յուրաքանչյուր ամսվա առաջին աշխատանքային օրը, (առաջիկան սեպտեմբերի 1-ին), ժամը 13:00, ՀԱՀ-ի փոքր դահլիճում:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ՀԱՀ-ի 19ա սենյակ, ժամը 9:00-ից մինչեւ 17:45 կամ զանգահարել 27-16-58

Հայտարարություն

Աշտարակ քաղաքի Սաժումյան փողոցի 16 տան բնակչուհի Գայանե Միխայելի Ավետիսյանը դիմել է Աշտարակի դատարան իր ամուսնու Կարապետ Ղազարի Գեւորգյանին (ծնված 1959 թ. Աշտարակում) անհայտ բացակայող ճանաչելու պահանջով: Նրա մասին տեղեկություններ ունեցողները դիմեն Աշտարակի դատարան:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

25 օգոստոս

17.00 Հայլուր
17.20 Կարճամետրաժ կինոյի ժամ. «Համր վկան»
18.00 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
19.00 Ռուբիկոն
19.30 Հեռուստասերիալ «Կոլեր»
20.00 Երկիր ավետյաց
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակատալոգ
21.45 Սպորտ
22.10 Հրաժեշտ ամռանը
23.10 «02»
Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
23.10 Փաստագրական ֆիլմ «Հովսեփ Օրբելի»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
Արբանյակային հեռարձակմամբ
01.20 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

[illegible]
19.00 Մուլտֆիլմ
19.15 «Ակն». Ծաղկեփունջ
19.35 Ռիխարդ Շտրաուս. «Դոն Ժուան»
20.00 «Արվեստանոցում». Հակոբ Սուքիասյան
20.30, 0.10 Լրաբեր
21.05 «Զիթենյաց դղյակը»
22.05 Միրեյլ Մաթիե
22.15 Հայկական ժողովրդական երաժշտություն. Սայաթ-Նովա
22.35 Գ/Ֆ «Հարսանքավորը»

9.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Օնասիս» (3-րդ մաս), ավարտին [illegible] (կրկնություն)
19.00, 21.15 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանուկի խոհանոց
20.00 Գիտաստղեր
20.30 20-րդ դարի մեծագույն հանցագործությունները. Սեմ Շեպարդի դատավարությունները
21.50 Գ/Ֆ «Անմահները»
24 Անդորր
0.05 Մի անգամ
0.10 Մութ սենյակ
0.35 Ֆասոն (Fasion ծրագրի շաբաթվա ընտրանին)
1.00 Գ/Ֆ «Ռումպելշտիլցխեն»

7.00 Բարի [illegible] լույս
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Հանուն սիրո»
16.00 Նորություններ
16.15 Սերիալ «Չմեռնող Հարին»
16.45 Հրաշալի ընկերախումբ
17.00 Ջունգլիների կանչը
17.30 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Հանուն սիրո»
19.00 Նորություններ
19.15 «Եռալաշ»
19.30 Մարդը եւ օրենքը
20.10 Այստեղ եւ հիմա
20.35 Գ/Ֆ «Ողջախոհության մրցավազք» (3-րդ մաս)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.40 Թերթեր
22.50 Գ/Ֆ «Լավ» տղերքը» (դերերում Բ. Լանկաստեր, Կ. Դուգլաս)
00.45 Քաղաքակրթություն
01.15 Նորություններ
01.30 Սերիալ «Ուրբաթ 13-ին»
02.20 Սերիալ «Նորությունների ծառայություն»

ՌՏՌ

8.10.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրթերին
8.45 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
9.20 Առողջության աշխարհ
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.45 Ապրանքներ փոստով
11.10 Սերիալ «Միլեդի»
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
12.35 Սերիալ «Սոխակի [illegible]»
13.30 Թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնություն
14.30 Խանութ բազմոցի վրա
15.30 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.25 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.15 Երաժշտություն, երաժշտություն
17.25 [illegible] եւ առողջություն
17.30 Զանգահարեք Կուզյային
18.30 Աշտարակ
19.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
19.55 Դույն. «Ռուսական ստեյս»
20.25 «Անշլագը» ներկայացնում է
21.40 Մանրամասներ
21.55 Կինոյի ժամ. Վլադիմիր Իլյին, Յուրի Գորինը, Վալենտինա Տելիչկինան «Դրամ փոխանակողները» ֆիլմում
23.40 Թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնություն
00.45 Հերթապահ բաժանմունք
01.30 [illegible]

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1200 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Փոստային արկղ 65. Գրանցման 69149. Պատվեր 1103. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 24. 08. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@